

Apiplėštos klasikų knygos ir nykstantieji žodžiai

Anadien nusipirkau W. S. Maugham "Of Human Bondage" kišeninę laidą ir, tik pradėjusi skaityti, pastebėjau tą nelemtą pastabą — "abridged". Atrodo, kad "abridged" angliškoje spaudoje įspilietino ilgiems laikams. Tas žodis, ar mažomis, ar didelėmis raidėmis užspausdintas ant knygos viršelio, vilioja tempo varomą skaitytoją, kaip magika. "Imk. Laiko nesugaiši. Permesį akim, belaukdamas autobuso, ir — kvit. Visa knyga kaip kapsulė nuo čiaudulio — koncentruota!" Ir skaitytojas perka. Ką gi... Rašytojas garsus, kūrinys garsus (rodos, ir filmas sukamas, o knygelė pigi, sutrumpinta. Vos šimtas, kitas puslapis, o jau gali pasigirti, kad susipažinai su Maugham ar Steinbeck, su Catherine Porter ar James A. Michener kūryba. Deja, "abridged" knygos silpnėybė yra ta, kad ji kaip vokiška "Ersatz Kaffee": ir kvepia ir juoda, bet ne kava.

Tačiau... tam tikrais atvejais

O vis dėlto... gyvenamasis amžius daro savo. Su technikos stebuklais atsirado ir knygų santrumpos ir, žinoma, pasilikę iki žmogui kada susisuks galva nuo zovados, kuria jis lekia per savo trumpą gyvenimą. Tačiau vis dėlto negalima tvirtinti, kad knygų santrumpos yra visai nereikalingos ir visoms knygoms kenksmingos. Yra daug garsių kūrėjų ir garsių kūrinių, su kuriais pažintis, ypač pirmoji pažintis, turėtų būti tik per santrumpą. Pvz. Dante ir jo "Dieviškoji Komedija", Cervantes ir jo "Don Kichotas", Tolstojus ir "Karas ir Taika", H. Melville ir jo "Moby Dick", paminint tik keletą iš pačių didžiųjų.

Visi šie žodžio meistrai ir jų milžiniškos apimtys kūrinių pribloškia skaitytoją jau pačiu knygos storiu ir paskandina veikėjų masėse, įvykių mariose, nebekalbant, apie skyrių skyriais besitęsiančias, tai filosofines, tai socialines, istorines, tai teologines tezes, diskusijas ir problemas. Gerai atliktos šitokių knygų santrumpos yra tikra palaima paprastam skaitytojui. Nes be jų, kas gi gali besusekti Natašos ir kunigaikščio Andriaus kelius, nuolatos pertraukiamus žodžiu Tolstojaus filosofija apie karą? Kas begali įsivyventi į Ahabo ir Moby Dick paslaptingą konfliktą po ilgų paragrafų apie banginių medžioklės istoriją?

Vaikų literatūra ir knygų "apgenėjimas"

Su tokiais atvejais, tačiau, knygų santrumpos turėtų ir baigtis. Bet, toli gražu, taip nėra. Knygų "apgenėjimas" (reikalingas ar ne) jau išaugo į gerą "biznį". Tas "biznis" ypač pelningas vaikų literatūroje. Apie tai išsamiai ir su giliu liūdesiu kalba anglų rašytoja Rumer Godden dėmesio vertame straipsnyje "Words Make the Book" (Ladies' Home Journal, Jan. - Febr. 1964).

"Kadangi rašyti vaikams", sako ji, "priešingai žmonių įsitikinimui, yra labai sunkus ir darbo bei talento reikalaujantis

NIJOLĖ JANKUTĖ

menas, tikrai gerų knygų vaikams turime mažai". Toliau straipsnio autorė su širdgėla pasakoja, kaip skandalingas vaikų literatūros "apgenėjimas" eina pilnu tempu daugelyje leidinių. Senieji vaikų numylėti klasikai yra begėdiškai peredaguojami, išmetant daugybę žodžių, kurie kaip tik sudaro kūrinio kalbos įvairumą, nuotaką ir spalvą. Taip apiplėštos knygos išleidžiamos spalvinguose apdaruose su vos įžiūrima fraze: "perpasakota" arba "pri-

Šiame numery:

- Sutrumpintos knygos ir žodžiumas.
- Vysk. V. Borisevičiaus mirties paslaptis.
- Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečiai ir valstybingumo šimtmečiai.
- Broliai Biržiškos ir "Aleksandrynas".
- Stasys Pilka mūsų teatrinėmis temomis.
- Paskutinieji Fausto Kiršos gyvenimo metai.
- J. Bagdono ir J. Pautieniaus parodos.
- Atominio mokslo pionierius dr. Glen T. Seaborg.
- Iš kur galėjo kilti Kauno vardas?
- Moterų gyvenimas.
- Numeris iliustruotas A. Valeškos, V. K. Jonyno, A. Kurausko, J. Bagdono, J. Pautieniaus ir kit. darbais.

KITOS SAVAITĖS NUMERY:

- K. Veselka aptars absurdo teatrą.
- V. Kristolaitytė recenzuos dail. Francis Bacon parodą.
- Spausdinsim naują Julijos Svabaitės novelę.

V. K. Jonynas

taikytą vaikams". Daugelis neskrupulingų leidėjų apkarpo vaiko knygą net iki 240 žodžių ir ant blizgančio viršelio užspaudžia "vocabulary tested" — garantiją, kad tame leidinyje nėra nei vieno žodžio, kuris būtų persunkus vidutinių gabumų vaikui. Žinoma, leidėjas pasistengia mentaliteto matu parinkti patį žemiausią vidurkį, nes tokiu būdu galima parduoti daugiau knygų. Kokia ironija!

Kai leidėjai prievartauja rašytoją

"Daiktus, reikalingus kūnui, mes apdraudžiame įvairiausiais įstatymais, bet kas liečia dvasios peną — apsisaugojimo priemonių nėra. Šios srities pikt-naudotojus net pažinti sunku, o kartais ir jie patys nesupranta, kiek blogo padaro", liūdnai skundžiasi rašytoja R. Godden.

Ne tik senieji vaikų klasikai yra šitaip apiplėšiami, bet ir visos naujosios knygos. Jauni pradedantieji autoriai yra leidėjų spaudžiami rašyti kuo menkiau-

(Nukelta į 2 psl.)

VYSK. VINCENTO BORISEVIČIAUS MIRTIES PASLAPTIS

A. BALTINIS

Kiekvienas asmuo maloniai ar atstumiančiai veikia į kitus žmones, bet didelės asmenybės groja koncertus tautos dvasios stygomis ir kuria savo laikotarpį. Prie jų priklauso kankinio keliu nuėjęs vysk. V. Borisevičius. Būdamas visą gyvenimą tik kunigas, mokytojas ir kultūrininkas, jis niekad nesiekė sau garbės ir galybės. Ir jo amžiuvi vakarėjant, vyskupo mitra ir Lietuvos katalikų valdymo lazda jam buvo erškėčių vainikas ir beturčio ramstis. Ir vis dėlto vysk. V. Borisevičius nebuvo į amžinybę kaip vienas di-

džiųjų Lietuvos vyskupų, kuris savo asmenybe nušvietė mūsų gyvenamąjį metą. Jei jo nebūtų buvę, daug ko būtų trūkę žemaitijai ir visai Lietuvai. Jis nebuvo tik savo laikotarpio figūra, bet gyvas puslapis mūsų tautos istorijos.

Apie masių žudikus, pvz., Eichmaną, visi žino. Bet kas pasiekė savęs išsižadėjimo viršūnę, tas dažnai nepastebimas ir nežinomas. Laiko atžvilgiu vysk. V. Borisevičius yra mums dar taip arti. Jis šiemet turėtų tik septynias dešimt aštuonerius metus, jei gyventų. Gimęs 1887 m. lapkričio mėn. 23 d. Bebrininkų kaime, Vilkaviškio apskrityje. Mokėsi Petrapilio Šv. Kotrynos gimnazijoje, Seinų kunigų seminarijoje ir Šveicarijos Friburgo universitete. 1910 m. įšventintas kunigu.

Istoriniai įvykiai yra sausi ir negailestingi, jei jie nepapuošti legendomis ir fantazijomis. Jie negailestingi ir vysk. V. Borisevičiui. Prieš pradėdamas parapijoje dirbti, jau buvo rusų žandarų tardomas, ieškant pas jį draudžiamosios lietuvių literatūros. Neilgai pabuvis S. Kalvarijoj vikaru, vokiečių paimamas kaip miesto įkaitas, o rusai teisą už rinkimą iš žmonių vokiečių uždėtos kontribucijos. Vėliau buvo X rusų armijos kapelionu. Minske organizuoja raketinį moksleiviams šelpitį, vyksta į Petrapilio lietuvių seimą, kapelionauja Mariampolės privatinėje ir valdiškoje gimnazijoje, eina miesto tarybos nario ir pirminko pareigas. Profesorijauja Seinų kunigų seminarijoje, o 1926 m. persikelia į Telšius kunigų seminariją. 1927 m. yra

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė Parastė

VALSTYBINGUMAS IR NEPRIKLAUSOMYBĖ

Ilgametė vergija caristinėje ir dabar komunistinėje Rusijos preispauzoje nepajėgė ir nepajėgia palaužti lietuvių savitos dvasios. Lietuvis buvo, jautėsi ir norėjo išlikti aukštesnės kultūros, kito tikėjimo, kito papročio ir skirtingos kalbos žmogum. Okupantų siekimas priversti lietuvių pasisavinti rusų kalbą, priimti provoslavišką, o dabar ateistišką tikėjimą, persiimti rusišką kultūrą ir papročius visados buvo ir yra sutinkamas su nepalaužiama pasipriešinimo dvasia. Pasipriešinimo kova, proga pasitaikius, virsta karštu mūšiu, kitais atvejais rusena pasyvi, bet neužgesinama, nebeužliejama.

Ši šimtmetinė kova lietuvių charakteriui turėjo, ir be abejo tebeturi, didelės įtakos. Ji ugdo jo valią kietam pasipriešinimui, grūdina kovai, jungia vienybei. Dėl to Lietuvoje okupantai visados suranda žymiai mažesnę nuosimtį kolaborantų, negu bet kurioj kitoj tautoj. Ir priešpaudos užgožtas lietuvis išlieka nepaveiktas okupanto siekimų palaužti jo dvasią, sunaikinti jo savitumą.

Tačiau ilga okupacija lietuvių dvasiai yra padariusi ir neigiamos įtakos. Kieto pasipriešinimo dvasia lietuvių išugdė užsispyrusių individualistų. Lietuvis dažnai veikė savo atsakomybe, net su nieku kitu neturėjo jokių ryšių. Ir taip ne vien dėl bajorų nutautėjimo, bet ir dėl šios individualistinės dvasios buvo atsijungta ne tik nuo bendrininkų, bet ir nuo praeities. Lietuvis neteko istorinės sąmonės. Ir jos jis neatgavo nei per dvidešimtį savo nepriklausomo gyvenimo metų, nei per dvidešimtį gyvenimo svetur. Per visą tą laikotarpį nebuvo surasta valstybinio ryšio su senąja praeitimi. Lietuva pasauliui prisistatė kaip nauja valstybė ir savo metus skaitė nuo nepriklausomybės atgavimo.

Ir dabar mes dar nesame pajutę savo praeities vertės, nei istorinio pulso ar istorinės sąmonės. Nors Lietuva ir didvyrių žemė, bet ir tų didvyrių mes nelabai sugebame prisiminti. Štai Stasys Yla (Draugas,

1963 m. rugsėjo 28) straipsnyje "Kaip užbaigsimė min-dauginius metus", nurodęs, kad Lietuvoje Mindaugas nebus minimas, su dideliu susirūpinimu klausia: "Bet kodėl negerbiame jo mes, kurie rūpi prieš 700 metų iškeltas valstybines savitumas?"

Ir iš tiesų, kodėl mes negerbiame savo pirmojo karaliaus? Man rodos tai rusų priešpaudoje išnykusios mūsų istorinės sąmonės požymis! Kitaip mes būtume ne tik jam žinę Mindaugo vardą kokiais nors paminklais, bet ir juo būtume išgarsinę savo valstybinį senumą. Kitaip mes minėtume ne tik nepriklausomybės paskelbimo, bet ir įsteigimo sukaktį.

Ir argi neskriaudžiame Lietuvos, kai susirinkę savo valstybinę šventę minime vien nepriklausomybės paskelbimo sukaktį ir skaičiuojame 45 ar 46 metus, iš kurių jau daugiau kaip pusė vėl vergijoj, o neprisimenam, kad Lietuvos valstybė jau egzistavo daugiau kaip prieš 700 metų.

Man rodos, kad tiek istorinės sąmonės atstatymui, tiek Mindaugo pagerbimui, tiek Lietuvos vardo propagandai mes gražiai pasitarnautume, jei šalia nepriklausomybės paskelbimo sukakties minėtume ir karaliaus Mindaugo valstybės suvienijimo sukaktį. Šalia 1918 m. vasario 16 būtų prisimenami ir 1236 m., arba šalia 46 metų nuo nepriklausomo gyvenimo pradžios būtų minimi 729 metai nuo lietuvių genčių apjungimo, t. y., valstybės įkūrimo.

Todėl ir Mindaugui būtų paminklas, ir Lietuvos vardas tvirtėu šalia senųjų valstybių įsikurtų, ir daugiau restpektas iš kaimynų susilaikytume, jei minėtume ne tik 1918 metų nepriklausomybės paskelbimo, bet ir 1236 metų valstybės įsteigimo sukaktį. Nepanaudojimas pastarosios datos, man rodos, nedovanotinas apsilaidimas, istorinės sąmonės stoka. Laikas pajusti istorinę vertę.

Cezaris Surdokas

A. Kurauskas. Induktyviai — deduktyviai (tempera) Paveikslas, dailininko parodoje atrinktas Ciurlonio galerijai

APIPLĖSTOS KNYGOS IR NYKSTANTIEJI ŽODŽIAI

(Atkelta iš 1 psl.)

sio žodyno ribose, kad jų kūrinių neva tai pasiektų plačiausias vaikų mases. Kas be ko, už tokį savo kūrinio sulaušinimą autorius dosniai apmokamas, ir tas faktas dažnai būna nenugalima pagunda. Gi apiplėsta knyga apiplėšia mažąjį skaitytoją, priversdama jį tenkintis lengviausiais žodžiais, primityviausia sakinių struktūra ir... pluoštu margų paveikslėlių.

"Jokie filologai ir jokie leidėjai", rašo tame straipsnyje Rumer Godden, "negali žinoti ir apspresti, kokių žodžių rašytojui reikia. Vaikų autorius turi rinktis ne iš siauriausio, bet iš plačiausio žodyno".

Grįžtant prie lietuviško reikalo

Skaitydama R. Godden straipsnį negalėjau negalvoti apie mūsų kalbinę padėtį šeimose ir bendrai, apie įsisąmoninimą, kas yra ta kalba, tiek angliškai, tiek lietuviškai. Kad mes smarkiu tempu apkarpinėjame lietuvišką liežuvį, nepaslapstis. Daugeliui mūsų vaikų jau persunkę išarti kiekvieną nekasdienišką žodį; daugeliui jų sunku išsakyti lietuvišką žodį iš viso. Dėl to ne vien tėvai kalti: jie ir taip jau kaltinami visomis nuodėmėmis. Dalį kaltės neša gyvenamoji aplinka ir laikas, dalį — likimas, kuris sugavo mus ir mūsų vaikus į dviejų kalbų, dviejų kultūrų, dvejopų papročių spąstus ir, spaudžia neatleidamas, spaudžia reikalaujamas abipusės duoklės. Rodos, atiduodame tą duoklę, kaip išmanom. Bet sunku dviem ponams tarnauti: vienas visada nukentėjęs, šiuo atveju — lietuvių kalba. Gal ji ir mažiau nukentėjęs, jei tarp visų patarimų atkreiptume dėmesį ir į gyvybės kalbos dalį — žodį. Juk nuo žodžių gausumo priklauso ir kalbos turtingumas, nuo žodžių įvairovės, jų prasmės kitių — kalbos grožis ir įdomumas. Čia kaip tik ir darom klaidą, vartodami kuo mažiausias žodyną.

"Kad lietuviški žodžiai tokie ilgi! Tas linksniavimas! Sunku vaikui. Ne taip, kaip angliškai..." skundžiamės. Tačiau ar logiška savotiškai kaltinti lietuvių kalbą, kad ji nepanaši į anglišką? Kad "žiūrėk" yra

ilgesnis už "look", o krautuvė — už "store"? Kaip gi gali dvi skirtingos ir negiminingos kalbos būti panašios?

Žinoma, bet kuri kalba išmoki visiems nelengva, išskyrus vaiką, kuris iki savo septintųjų metų yra ypač imlus kalboms. Užtat taip svarbu, kad jis tuo laiku būtų kalbinamas gimtąja kalba. Ir ne vien tik kasdien — sėsk! valgyk! miegok! — bet ir platesnės apimties su daugiašiomiais žodžiais lengvesniais ir sunkesniais, kokius tik patys tėvai žino. Nes koks yra tėvų žodynas, toks bus ir jų mažamečio vaiko.

Vaikų meilė žodžiams

"Netiesa, kad vaikai bodisi žodžiais", rašo Rumer Godden, "vaikai žavisi jais; ir naujais, ir ilgais, ir skambiais, jei tik mes sudarome vaikams galimybes tuos žodžius girdėti ir pažinti". Čia rašytoja Godden pasakoja įdomų pavyzdį, kaip maža mergytė su perdidele laukuota skrybėle ant galvos paaiškino klausinėjančiai ponai, "...bet mano skrybėlė visame orientališkame grožyje reflektuoja saulės spindulius". Ar mažytė būtų susižavėjusi tuo Kiplingo sakiniu, jei jis būtų buvęs sutrumpintas į "skrybėlė blizga saulėje", abejotina.

Vaikai nesąmoningai jaučia ne tik žodžių prasmę, bet ir jo spalvą bei subtilius reikšmės atspalvius. Nes iš tikrųjų žodžiai labai vaizdingai nusako daiktus ir veiksmus, tik reikia atkreipti dėmesį. Pvz. "ošia". Ar nesigirdi ilgame "o" garse vėję suibtelėjimas? Gi minkštame skiemeny "šia" lapų šlamėjimas arba lūžusios bangos šnarėjimas? Panašiai vaizdingas ir "šiurpus". Pirmojo skiemens minkštą "š" pereina į nusiganusią "u", o kirtis sunkiai krenta ant šalto, drebulingo "r". O ką bekalbėti apie lietuviškus mažiųjų daktavardžius, apie skambius dvibalsius ir melodingas galūnes? Apie vaizdingus jaustukus, išitikukus? Toks spalvingas žodžių paradas nepažina pro vaiko ausis negirdėtas ir pro jaunsčius neišgyventas. Tik reikia atsiminti mums patiems savo vaikystę, kad da pirmą kartą užgirstas koks nors žodis įsirėžė atmintin ir

KULTŪROS TEMOMIS KITUR LIETUVOJE LEIDŽIAMOS KNYGOS LIUDIJA ORIENTACIJĄ Į RYTUS

"Lituanus" žurnalas 1963 m. 2-ry paskelbė vertimą dr. Tomo Remeikio straipsnį — analizę apie knygų leidimo statistiką Lietuvoje. Jis nurodė, statistiniais duomenimis pasirėmęs, ir sovietų kultūros politikos sampratą bei atkreipė dėmesį ir tai, kaip Lietuvoje leidžiamose literatūroje žymiai vyrauja rusų ir šiaip svetimių kūrinių. Leidiniai, kuriais remiasi paivaizduoti knygų leidimo Lietuvoje tendencijas, tai "Lietuvos TSR spaudos, statistika, 1940—1955" (Vilnius, 1957) ir "Grožinė literatūra, 1940—1960". Pirmoji sudaryta Lietuvos TSR Knygos Rimų, antroji redaguota I. Jurevičiūtės (Vilnius, 1961).

T. Remeikis pabrėžia, kad ir leidinių statistikoje pasireiškia sovietinės bendruomenės bruožai: ideologijos primatas, kova dėl valdžios ir planinga totalitarinė kontrolė. Iš leidinyje paskelbtų tabelių matyti, kad 1946 m. gyventojuose buvo jautiamas stiprus pasipriešinimas režimui, tad politinio turinio literatūra sudarė 45% visų leidinių skaičiaus. Vėliau, 1950 m., tokios literatūros nuosimtis krito iki 29,8% ir 15,3% — 1955. Tai nereiškia, kad ideologija būtų netekusi reikšmės — mažiau buvo leidžiama bendro politinio turinio pamfletiniai raštai. Drauge su politinės literatūros mažėjimu pakilo pramoninės technikos leidinių skaičius.

Būdinga, kad sovietams pasine-

šus plėsti pramonę Lietuvoje, mažėja žemės ūkio leidiniai. 1946 m. buvo išleista iš bendro skaičiaus tik 1,5% leidinių žemės ūkio klausimais. Tačiau pakilus dimesiui žemės ūkio gamybos didinimui, ypač nuo 1953 m., literatūros žemės ūkio klausimais skaičius kiek pakilo: 1955 m. jį iš bendro skaičiaus buvo išleista 11,7%.

Knygų leidime dar atsispindi ir politinė bei socialinė Sovietų Sąjungos plėtra. Čia mums įdomus detalizavimas laikotarpis, Lietuvoje 1949 m. išleista lietuvių rašytojų iš priešsovietinio laikotarpio iš viso 29,000 egz. tiražu, o sovietiniuose rašytojų veikalų — 161,000. 1955 m. tie skaičiai pakilo iki 95,000 egz. ir 184,000. 1957 m. priešsovietinių lietuvių rašytojų jau buvo 167,000, o sovietinių — 287,000 egz.

Sovietams 1958 ir 1959 m. pradėjus kovoti su nacionalistinėmis tendencijomis, 1960 m. priešsovietinių lietuvių rašytojų skaičius staigiai krito iki 30,000, o sovietinių pakilo net iki 466,000 egz. Tai režimo politikos kultūros srityje išdavos.

Įdomu stebėti ir rusiškios literatūros sverio bendrame lietuvių skaičiui. Lietuvių tautai vedant astrią pasipriešinimo politiką (1945—1950), tame laikotarpyje vyraavo rusų literatūros kūrinių skaičius. Nuo 1950 m. jau stebiamas kritimo tendencija. Čia turėjo įtakos ir tai, kad daugiau kūrė jau

Kankinsys vyskupas Vincentas Borisevičius

buvo entuziastingai kartojamas be galo? "Tai ir įsikando!" bėdėdamiesi sakydavo tėvai.

Gal būt dėl to, kad vaikas yra dar nerafinuotas ir gyvenimo kasdienybėje nespėjęs surambėti, jis priima naujus žodžius kaip įvykius arba mėgaujasi jais tarytum skanumynais. Kaip įdomu stebėti trimetį, kuris jau pajuto žodžių bendratį ir varto tą naują skiemenį "ti" ant liežuvėlio, nepamiršdamas kalboje pabrėžti: noriu bėgio-ti, kas ten maty-ti, nesiu miego-ti. O kiek džiaugsmo toks pipiras turi, kai ima pats sudarinėti daiktavardžius iš veiksmažodžių:

"Mama, tu skalbi. Kas tu? Kas?" — "Skalbėja". "Aš verdu. Aš verdėjasi?" — Ne. Virėjas" — "Virėjas. Virėjas!"

Turtai, kurių nevertėtų užkasti

Mes suaugusieji nebesuprantam, koks brangus vaikui yra žodžių turtas. Vietoj paskatinę juo džiaugtis ir domėtis, užkasm po nevartojimo vėlna. Jau

dingsta iš kalbos dalyviai ir padalyviai, jaustukus atstoja angliškasis "ouch", išitikukus "bang". Tačiau ar gali kalba būti pilna be visų jos dalių ir išlikti gyva be žodžių? O už tuos žodžius, kuriuos kadaise knygnešiai nešė, dabar mūsų rašytojai jau gauna pylos, kad perdaug, persunkti ir nereikalingi vartojta. (Kažin ar jie taip jau kalti?) Esą, vaikai nesupranta. Žinoma ne, jei pirmą kartą tokį žodį girdi. Juk kai kūdikiai buvo nesuprato nei "mama", bet augdami išmoko. Argi ne tam knygos, kad vaikų ir tėvų žinias bei kalbą praturtintų? Kaip septynmčio nebegirdom iš buteluko, taip ir jo augančiam protui turėtumėm nepagailėti tvirtesnio maisto, negu aplaužytos ir apkarpytos kalbos trauptis.

Taip begalvojant, ateina klausimas, ar įmanoma šiomis sąlygomis ir pajėgomis išlaikyti lietuvių kalbą ir knygas tokias, kad mūsų vaikų ji neišaugtų, bet su jomis užaugtų? Nenoriu tikėti, kad ši mintis tiktai uto-pija.

sovietiniame periode susiformavę lietuvių rašytojai.

1940—1955 m. laikotarpyje lietuvių kalba išleistų knygų tarpegi vertimui iš kitų kalbų, daugiausia iš rusų — 43,3%, 1955 m. statistikoje tas santykis atrodė taip: 40,1% originaliniai kūrinių ir 30,2% vertimų.

O kaip atrodė knygų leidimas pagal paskiras Lietuvos tautybes? Remeikis pabrėžia, kad knygų nuosimčiai žymiai nesiskiria nuo gyventojų %. Taigi, jei pgl. 1959 m. gyventojų surašyme Lietuvoje gyveno 79,3% lietuvių, 8,5% rusų, ir 8,5% lenkų, tai 1940—1955 m. periode lietuvių kalba knygų skaičius siekė 82,3%, rusų kalba — 14,0% ir lenkų — 2,2%.

Dar būdingas reiškinys — sveitinamasis literatūros bei leidinių vyravimas. 1940—1960 m. laikotarpyje tą lietuvių autoriams nepalankų vaizdą liudija skaičiai: visoje literatūros gamyboje (išskyrus kritikos raštus ir vaikų literatūrą) lietuvių kilmės buvo 37,3% knygų ir 27,1% autorių, tuo tarpu rusų ir kitų Sovietijos tautybių knygų buvo 39,1%, o autorių buvo 43,0%. Rusų vyravimas literatūroje dar ryškesnis 1940—1955 m. laikotarpyje, kai iš bendro lietuvių kalba knygų skaičiaus — 10,134, lietuvių kalba originalinių kūrinių randame mažiau kaip pusę, būtent, 4,596 arba 35,9%, tuo tarpu vertimai iš rusų kalbos sudarė 5,237 leidinius arba 40,9%. Tame laikotarpyje rusų kilmės knygų buvo 43,3% iš bendrai išleistų knygų skaičiaus ir 43,3% autorių.

Nors leidinių skaičius pagal kalbas maždaug atitinka gyventojų skaičius, tačiau kultūrinė knygleidybos orientacija yra svetimai ir

turi aiškią tendenciją Rytų rusiškumo kryptimi. Tokią tendenciją dar liudija ir 1940—1955 m. laikotarpyje išleistų knygų skaičius (čia įskaitant ir vaikams skiriamus leidinius): sovietų blokui priskiriama 52,4% visų leidinių ir 59,5% visų autorių.

Dedamos pastangos izoliuoti nuo Vakarų — tai įrodo, kad tik 10—15% išleistų grožinės literatūros kūrinių priklauso nekomunistiniams Vakarams. Čia nemažai dalis tenka Vakarų klasikams, kaip Šekspyrui, Goethei, Heinei, Hugo, Flaubert, Balzacui, Dickensui ir kt. Dar matyti, kad Vakarų knygų gausiau pradėtos leisti tik po 1956 m.

Rytų orientacija liudija dar tai, kad iš vad. sovietinio periodo lietuvių ir rusų literatūros leidinių 1940—1960 m. to periodo leidiniai sudarė 51% bendro knygų skaičiaus. O rytinės orientacijos leidiniai, čia įskaitant ir vertimus iš įvairių Sovietijos tautų literatūros bei autoriai (drange su sovietiniame režime išaugusiais lietuvių rašytojais) sudaro apie 70% visų išleistų knygų bei autorių.

Lietuvoje nėra kūrybinės laisvės, tad vyrauja siekimas literatūrą surusinti, nors pagal Remeikį, visi leidiniai dar nereiškia palinkimo į "socialistinę" tendenciją. Pabaigai verta priminti 1963 m. B. Babrausko "Aiduose" išskeltus ir dr. Remeikio pakartotus teiginius apie tai, kad 1946—1960 m., taigi per penkiolika metų išvairių gyvenančių lietuvių rašytojai sukūrė 289 originalinius veikalus, o pavergetoje Lietuvoje gyvenantieji rašytojai — vos 191 kūrinių. Jau tai liudija apie kūrybinės laisvės Lietuvoje stoką. (E.)

VYSK. V. BORISEVIČIAUS MIRTIES PASLAPTIS

(Atkelta iš 1 psl.)

mo celėje 1946 metų spalio mėn. 12 d. Ar tai buvo Vilniuje, ar už Lietuvos ribų Sibire, tikrų žinių nėra. Tie, kurie žino vyskupo mirties tikrąsias priežastis, visi yra įsitikinę, kad jis buvo sovietų režimo auka, kad jam mirtį atnešė nenutraukiamas to režimo spaudimas, ar tai jį kaltinant už partizanų remimą bei jų šelpimą, ar tai verčiant jį rašyti ganytojiškus laiškus, kurie garbintų režimą ir skelbtų "tikėjimo laisvę" pavergetoje tėvynėje. Vyskupas negalėjo girti režimo, kuris ne tik esmėje bedieviškas ir remia tik ateistinę propagandą, bet ir visomis priemonėmis kildavo žmonėms priklausti prie savo bažnyčios, persekioja kunigus ir tikinčiuosius. Tai be galo slėgė vysk. V. Borisevičių, juo širdis buvo silpna ir ji nustojo plakti kalėjimo celėje.

Mes neturime pagrindo abejoti, kad vyskupas V. Borisevičius yra miręs. Jo mirtis rodo, į kokias džiungles yra paversta mūsų tėvynė. Kultūringame pasaulyje į vyskupo laidotuves suvažiuoja vyskupai ir kunigai iš visų kraštų. Bet vysk. V. Borisevičiaus mirties valandą nebuvo pas jį nei vieno, ir net vietą nežinoma, kur jis mirė ir kur yra jo kapas. Šiandien mums žinoma, kad kalėjimus ir

vergų stovyklas yra išradę, jas pastatę ir joms vadovavę nužmogėję žmonės, į kurių rankas patekę kaliniai yra iškentėję pirmąsio blogio baisumą ir siaubingą jo išraišką. Bet ne daugelis žino, kad mūsų dienų katakombose, laukinių ir nežmoniškų instinktų siautėjimu dvokiančiame brutalume yra pradžios ir šventumo gėlės. Tai yra atskiri rinktiniai žmonės, kurie žengė išlaisvino nuo pragarą ir ją sujungė su dangumi.

Vysk. V. Borisevičius, karštas religijos skelbėjas, didis kovotojas už tautos laisvę, mūsų pavergetų nužudytas kankinys, sudaro mums šiandien neįžvel-

giamą paslaptį. Visą savo amžių jis skelbė, kad Dievas yra meilė ir kovojo prieš gyvenimo beprasmiškumą. Šių kankinančių abejonių prispildo mūsų protas, žvelgiant į vysk. V. Borisevičiaus žuvimą. Ar tai buvo Dievo malonė, kuri jam dėjo ant galvos kankinio vainiką kaip savo išrinktajam, kad spindėtų viršum amžių, ar tai buvo gyvenimo sarkazmo pilna pajauka tam žmogui, kuris visą gyvenimą buvo tarnavęs aukštiesiems idealams, o turėjo mirti kalėjimo celėje nuo žmogžudžio kulkos? Atsakymas stovi anapus žmogui prieinamo pasaulio, bet niekas neklivdo mums jo siekti ir vysk. V. Borisevičiaus mirties paslaptį sau aiškinti.

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS IR VAIKŲ LIGOS
2737 West 71st Street
VAL: kasdien nuo 6-8 val. vak.
Šeštad. nuo 10 iki 12 valandos.
Trečiadieniais uždaryta
Ligonius priima pagal susitarimą
WA 5-2017.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namu — rez. PROspect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antr., ketvirt. ir penkt.
nuo 11 iki 1 v. ir nuo 4 iki 7 v. v.
Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Tel. ofiso PO 7-0000, rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta.

Telefonas: GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTE
PRITAİKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9-12 ir 7-9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius, uždaryta.

Ofiso PR 6-1795, Rez. TR 3-0281
DR. ALG. KAVAILONAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
2300 West 51st Street
Oakley Medical Arts
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 2-4 ir 6-9 ir pagal susitarimą.

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir šešt. tik susitarus.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val: Pirmad., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 1-4 p. p. 6-30-8:30 val. vak. Šeštad. 1-4 val. trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak., išskyrus trečiadienius. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antr., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakarų. Trečiad. nuo 11 val. ryto. — 1 v. p. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Rez. tel. 239-2019.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HElock 6-3545
(OFISO IR REZ.)
Valandos pagal susitarimą

DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Tel. — PROspect 8-7773
Val: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 p. p., antr., ketv. ir penktad. 5-8 v. v.

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 p. p.
Trečiadieniais uždaryta

DR. JULIA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VIDAUS LIGOS
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill.
Telef. ofiso: Pullman 5-8766
Namu: Beverly 8-3946
Priėm. val: kasdien 6-8 v. v., Šešt. 1-4 v. p., trečiadienį — uždaryta.

Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 1-3 p. p., ketvirt. trečiadienį.
Šeštadieniais 10-5 p. p.

Tel. ofiso HE 7-8818
DR. ALBINA PRUNSKIS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Ofisas 2659 W. 59th Street
VALANDOS: 2-4 p. p. ir 6-8 p. p.
Trečiadieniais ir šeštadieniais uždaryta

Ofiso telefonas — CL 4-2421
DR. AL. RACKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4307 So. Kedzie Avenue
(Kampus Kedzie ir Archer)
VAL: kasdien nuo 2 iki 8 val. vak. Treč. ir sekmad. tik susitarus

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINES LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais šv. Kryžiaus ligoninę.
VAL: Pirmad., antr., ketv., penkt. nuo 9 iki 11 v. ryte ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarimu telefonu.
Telef. REpublic 7-2290.

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA7-7381
VAL: 10 ryto iki 8 v. vak., trečiad. uždaryta. Trečiad. 10 v. r. iki 2 p. p.

Rez. tel. PR 9-6730
DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslių ir šlapimo takų chirurgija
Ofisas: Naujas adresas: 2454 West 71st St. (71-os ir Campbell Avenue kampas), tel. 776-2880; 30 N. Michigan Ave. Suite 808, tel. CE 6-7764.
Valandos pagal susitarimą.

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGŲ IR CHIRURGIJA
PRITAİKO AKINIUS
6449 S. Pulaski Rd., Tel. LU 2-5778 arba 15542 S. Cicero, Oak Forest, Ill. TEL. 687-2020
Valandos pagal susitarimą. Jeigu neatšiliepa skambinti TE 6-1071.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos: 1-3 p. m. ir 6-8 p. m. Penkt. tik 1-3 p. p.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį.

Ofiso telef. CLIFFside 4-2896
Rezid. telef. WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4644 So. Ashland Avenue
Bendra praktika ir specialiai chirurgija

Valandos kiekvieną dieną 2 — 4 ir 6-8 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta, priimama pagal susitarimą. Šeštadieniais nuo 2 v. iki 5 v. v.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223 ar PR 6-5577
Ofiso val: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Šešt. 2-4 v. popiet ir kitu laiku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priimama ligonius tik susitarus.
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 p. p.
Treč. ir šešt. uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
Specialybė: AKUSERIJA ir MOTERŲ LIGOS
VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v. Šeštadieniais 1 iki 4 val. Trečiadieniais uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 South Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8. Šeštad. nuo 2 iki 4v. Treč. ir sekm. tik skubiais atvejais ir susitarus.

Tel. ofiso PR 6-4446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 West Marquette Road
Val. nuo 2 iki 4 v. v. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal sutartį

DR. P. Z. ZALATORIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 South Halsted Street
Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6959
Rez. 6000 So. Ashland Avenue
Val. 11 v. ryto iki 2 v. p. d. 6-7 v. v.

Dar lietuvių teatro temomis

Šį kartą žvilgsnis pro laiką ir pro tolas

Neperilgas, netgi dialogo paretas, mažai vertos paslapties atskleidimas

STASYS PILKA

Ne kartą nagingi rašytojų mokymai mėgino įtikinti, jog iš manų periodiko pasirodysiu rašinių galėtų susidaryti... idomios skaitytojų knygos. Tos prakilišios mintys remdavosi net teiginiais: girdi, niekas, besiverčias sceniniams amatais, dar nėra mūsųose tiek gausiai (ir, sakym, patraukliai) apie lietuviško teatro įvykius, asmenis ir t. p. spausdintų žodžių prašė. O ir beskaitantieji neva mėgsta tais opusais pasiskonėti.

Gal būt, ilgesnių metų atitinkamas triušas, pastovėnė neramybė ar propagandininko tingus uolumas kada-nekada ir padarė kai kam įspūdį, galgi pasirodys pravartus lietuvių teatro praeities tyrinėtojas, gal... Tačiau man pačiam tasai rašymas, atvirai prisipažįstant, niekuomet nėra buvęs šiaip patrauklus ar pernelig džiuginas.

Tam patikslinti tegu patarčiau vienas spontanų dialogas. Manau, jog tai bus stipresni būdas teigimui akcentuoti. Pavasariop, beveikint su rečitaliu Hartfordo, Connecticuto, mieste, vizitavau nusipelnusį scenos vyrą (nūdien jau dailininką) Ipolitą Tvirbutą. Jau beapleidžiant Tvirbutų pastogę šeimininkas veik įkandin metė repliką:

— Tu, Stasy, labai mėgsti rašyti lietuviškomis teatrinėmis temomis...

Šią įžvalgią mintį tučiuojau nukirtau:

— Mielas Ipolitai, nieko aš taip neapkenčiu, kaip kad įvykius fiksuoti ar bet kurias propagandiskas giesmes vadžioti! Tvirbutas nenusileido:

— Tai kurių paibelų per gyvenimą tai darei ir dabar vis dar tebedarai?!

Gan ramiu balsu atšoviau:

— Todėl, tur būt, kad mažai kas tai darė. Antra vertus, galvojau: gal paliksiu pavyzdį. Bet, kaip bebūtų, tasai verslas jokios saldybės širdin neatnešė.

Štai ir vėl teatrinėmis mintimis prašnekdamas, uždingsnio neieškodamas, atviriausiai prisipažįstu, jog tai darau be jokio įkarščio, o verčia kažkokia neįsakytą pareigą. Galgi iš įpratio inercija?

Vilniuje mirė Juozas Vizgirda — reta sceninio užkulio figūra

Vos 60-ų metų sulaukęs, gerkles vėžio pakirstas, Vilniuje su gyvenimu persiskyrė Juozas Vizgirda (dailininko Viktoro brolis). Žalioje jaunystėje buvęs mūsų pirmojo Dramos teatro suflerium, vėliau pakopęs iki režisūros padėjėjo padėties, paskui buvęs Kauno bei Vilniaus valstybinių teatrų scenos inspektorium: vis užkulisinio atsakingo darbo funkcijomis apraustas žmogus. Jam buvo artimi operos ir baletu teatrai, nors iškilo ir įsitvirtino Kauno dramų teatro užkulisyje.

Išskirtinų administracinių sugebėjimų, stropiai pareigingas, bet kurią spektaklio grėsmę sutinkęs šaltakraujiškai ir bema-tant berandą iš pavojaus išsi-gelbėjimą, nepristingęs humoro, savyje kiek užsislėpęs, o tuo pat metu jaučiai bičiuliškas. Pri-gimtini miestietis, Alstringas medžiotojas. Gerųjų savybių žmogus, kultūringesnių genčių palikuonis.

Galima lipšniai prisiminti, jog Juozas Vizgirda lietuvių teatro istorijon gali patekti anekdotiškai, kaip pats pirmas Lietuvos pirmojo operinio spektaklio „Zuikelis“, t. y. į aną istorinę premjerą patekęs be bilieto, tik draugaus susivokimo dėka.

Velionis buvo pats papasakojęs, o nuotykių istorija yra tokia: būdamas tik mokinukas, Juozukas Vizgirda pasiūto draugutas operinės kartėligės draugio: Kaune entuziastingai te-

bet rytojaus dieną, ypatingos muzikinės atminties dėka, sugebėjo ne vien žymesnes arijas išdainuoti, bet ir Kiprą Petrauską itin gambiai imituoti.

Netikėtai su operiniu vaidiniu zuikinis susigiminiavimas Juozą Vizgirdą stumė stūmė prie teatro. Galop Kastantas Glinskis jį pasiima suflerio pareigoms. (Dėl to ryšio su scena, Juozas, rodos, nė vidurinio mokslo nėra užbaigęs). Teatre jisai užaugo, subrendo, suvyriškėjo. Ir, kas svarbiausia, surado gyvenimo prasmę.

Į atmintį ateina neužmirštamas įvykis. Turi prasidėti repeticija, o stropaus suflerio nesi-mato! Gi teatre į darbą vėlintis juk nėra įprasta. Praslenka valandos ketvirtis, pradėta pus-valandis. Staiga pasirodo, veltiniais batais apsiavusio, ilgais iki pat žemės kailiniais apsivilkusio, suflerio Vizgirdos pavaldas.

— Atsiprašau, pone režisieriau... darbe būti negaliu... gal keletą dienų negalėsiu ateiti... turiu skubėti... atsiprašau.

Į nieką nežiūri. Išraiška susikaupusio žmogaus. Balsas vir-pas. Kailiniai šluoja grindis.

Glinskis nuveda keistą mas- karado kaukę į šalį, bando su ja kalbėti, šiltai, tėviškai, bet Juozulis tyli, netgi nesiliaiskina. Pagaliau K. Glinskis keičia tak-tiką:

— Gana juokų! Tučiuojau nusimesk tą skrandą ir sėskis prie darbo! Jei ne, aš tau į pen-kias rades taip įkirsiu, kad il-gai prisiminsi!

Juozas Vizgirda, ašarų pilno-mis akimis, pasisuka ir... eina. Niekto neprašęs. Tik skrandą pašlavė aslą.

Po kiek laiko sužinojome, jog vyko dalyvauti Klaipėdos kraš-

Viktoras Vizgirda

Poeto Fausto Kiršos portretas

buvo bet kokia pastanga prily-ges! Vien prisiminkim, kokios potencijos menininkai šį vaidi-nimą Kauno Valstybiniame dra-mos teatre pagimdė: Vinco Krė-vės tekstas, Petro Vaičiūno sce-ninio veikalo kompozicija, And-riaus Olekos Žilinskio režisūra, Adomo Galdiko apipavidalini-mas ir kostiumai, Juozo Gruo-džio veiksmą lydėjusių muziki-nių numerių simfoninė partitū-ra!)

Visą šį spektaklį vairavo de-biutantas Juozas Vizgirda. Re-žisūros pagalbininko naujam vaidmeny ramiai ir šaltai — žvilgsniu, šnabždesiu, trumpais sakiniiais, elektros mygtukų pa-gelbėjimu — valdė sudėtingiau-sią milžiniško teatrinio vaidini-mo mašiną. Tvarkė kone šimto aktorių (visa Dramos trupė ir visa Teatro studija) scenon išė-jimus, komplikuočius užkulisi-nius efektus, painų apšvietimą, Operos orkestro bei choro isto-jimus, techninio personalo veiksmus. Šviesiai menu, jog Juozas Vizgirda Kaune ar išvy-kose su „Sarūnu“ Rygoje ir Vil-niuje buvo lygiai preciziškas: niekad niekur nesuklydo, nepa-vėlino, iš vagos nei vieno spek-taklio momento neišsikrikdė. Ly-giaiverčiai autoritetingas, tiks-lus, imponuojantis, kaip režisū-ros padėjėjas buvo ir per Di-kenso „Varpų“, J. Zulavskio „Mesijos“ bei per kitus jam pa-vestus spektaklius.

Įgimtas administracinis ta-lentas ir teatre įgauta plačiai įsiskynijusi patirtis paskatino Kauno Valstybinio teatro vado-vybę pavesti jam, specialiai su-kurtas, scenos inspektorius pa-reigas. To reikalavo Kauno te-atro įvairiurūšė ekspansija, o tinkamesnio vietai kandidato nei su žiburiais nesurastumei.

Tokios tebūna trumpos nek-roginės mintys. Apie Lietu-vos teatrinį užkulisį Kaune ir Vilniuje ryškia figūra — apie Juozą Vizgirdą.

Apie vieną teatrinę sukaktį Lie-tuvoje ir lygiagrečiai analogiš-ki refleksavimai

Ką tik gavau laišką iš Kau-no, nuo giminaitės, kuri paūgė-jo Kazachstane, o subrendo Si-bire. Dalinasi neįprastais įspū-džiais: iš Juozo Lauciaus — 45 metų sceninio darbo ir 70 metų — sukaktį minėjimo. Saky-čiau, eilinės žiūrovės atoveikis, naivi, bet nuoširdi reakcija:

„Iš pradžių buvo J. Grušo tragedijos „Herkus Mantas“ vaidinimas, vėliau sekė sukak-tuvininio sveikinimai. Laucius jau visai baltutėlis, bet atrodo jaunai, vaidino puikiai. Labai nuoširdžiai jubilatą sveikino ne tik vietinės de'egacijos, bet ir iš kitų miestų atvykę artistai. Visa scena skendo gėlėse. Jam pačiam studentai uždėjo stu-dentišką kepuraitę ir perjuosė

kaspinais. Sveikinimai tęsėsi virš dviejų valandų“.

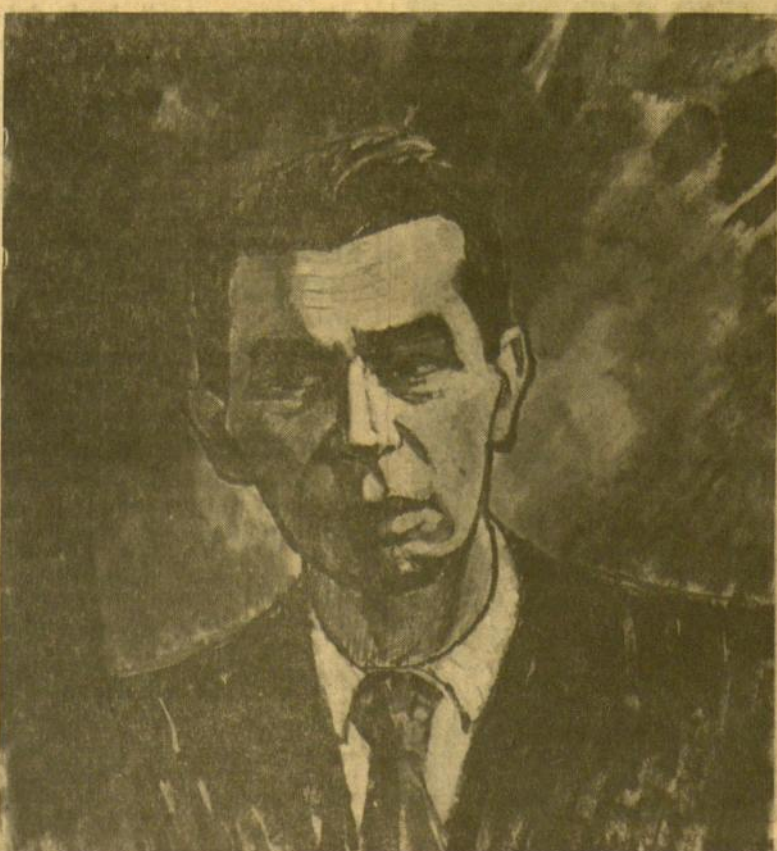
Beje, Juozas Laucius nuo 1920 metų dešimtmetį vaidino Kaune, vėliau Šiaulių - Klaipėdos teatre, kol, berods, 1938 me-tais vėl sugrįžo į debiuto sce-ną. Jo iškilimas ėjo laipsniškai, nors giliu emocionalumu lyri-niais išgyvenimais ir vaizdo tik-rum visada patraukdavo žiū-rovus. Nuo Sofoklio Edipo, ku-nigaikščio Kęstučio iki plejados ūkininkų ar socialės kovos cha-rakterių yra, regis, sukūręs per 200 personažų, vaidino tūkstan-čius spektaklių.

Juozas Laucius — auksinės pradininkų kartos jau retas, dar tebevaidinąs reprezentantas. No risi kad ir iš tolo pasveikinti!

Apie bergdžių pastangų nereikš-mingumą, klausuku palydimi, finaliniai žodžiai

Iš įsibėgėjimo ką tik pratar-ti dviejų temų sakiniai dar ne-sudaro straipsnelio baigmės. Jais vien bandžiau pareikšti as-meninę pagarbą vyrams, ku-riuos teko pažinti darbe ir gy-venime. Pagreičium galima bū-tų dar plačiau prašnekti, bet varžo laikraščinio rašinio po-būdis bei apimtis.

Kaip jau esu anksčiau iškė-lęs pacituotame dialoge, nesu ir niekad nesmi buvęs propa-gandiškai nusiteikęs. Gal būčiau rašyme stipresnis, sakymų nau-jumo ir išraiškos kelias labiau įsisiūbavęs, jei apimčiau išgy-ventą laikotarpį. Pagundos stu-minamas ir netgi saldžių įkal-binėjimų paveiktas, laiškais kreipiausi į dvi išeiškas lei-dyklas su pasiūlymu pateikti du uvražus: prisiminimus apie sce-nos darbininkus ir asmeninius memuarus. Nė vienas adresa-tas netgi neatsakė. Apie tai drįstu nuolankiai pranešti vi-siems gundytojams.

Juozas Pautienius

Dail. Viktoro Petravičiaus portretas

Paskutiniai Fausto Kiršos metai

DIDŽIAI KRIKSCIONISKA POETO SIELA

PR. LEMBERTAS

Paskutiniaisiais 1963 m. F. Kiršos sveikata nebuvo perstip-riausia: aukštas kraujo spaudi-mas, išijos ir dažni temperatū-ros svyravimai jį nuolatos kan-kino. Dažnai tekdavo vežioti pas dr. Stasį Jasaitį, kuris teikė jam visokeriopą medicinos pa-galbą nemokamai.

Vėliau iš tų negalavimų jau buvo pakilęs: kraujo spaudimas su normallėjo ir išijos bei tem-peratūros svyravimai nebekan-kino. F. Kirša vėl pradėjo džiaugtis gyvenimu: ėmė lan-kyti draugus ir gaivintis Atlan-to vandenėliu ir vasaros saulutės spinduliais.

Bet 1963 m. rugpiūčio mėn. pabaigoje F. Kirša labai sun-kliai susirgo. Jį ištiko kairiosios pusės paralyžius ir dar tuo me-tu, kada jo asmeniškai gydyto-jas dr. St. Jasaitis buvo atos-togose. Draugų pastangomis F. Kirša buvo patalpintas Mass. General ligoninėje, kur netrūkus ir buvo padaryta jam galvos operacija — krešulio pašai-linimas.

F. Kiršą pirmą kartą aplan-kiau, tik grįžęs iš atostogų, jo operacijos išvakarėse. Mane pa-matęs, graudžiai apsiverkė, ro-dydamas suparaližuoatą kairiąją ranką. Užviešpatavo mirtina ty-la, kol suradau guodžiantį žodį.

Už keletos dienų grįžo iš atostogų ir dr. St. Jasaitis ir vėl uoliai pradėjo eiti F. Kiršos asmeniškai gydytojo pareigas.

Tas pareigas jis ėjo ne tik Mass. General ligoninėje, bet ir Bay-side Nursing namuose bei Carney ligoninėje iki pat F. Kiršos mirties nemokamai. Tai yra puikus mūsų gydytojo pavyz-dys!

Kad kada nors F. Kirša galė-tų paralyžiaus pasėkas nugalė-ti, nei Mass. General ligoninės gydytojai, nei dr. St. Jasaitis neturėjo vilties. Nebent įvyktų stebuklas!.. Tad nors F. Kiršą ir lankiau kas dieną, bet žinant ligos situaciją ir F. Kiršos bai-

me likti invalidu, buvo tikra kančia rasti suraminantį žodį.

1963 m. rugsėjo 17 d. F. Kir-ša iš Mass. Gen. ligoninės buvo perkeltas į Bayside prieglaudą, Dorchester, Mass. Prieglaudoje F. Kirša buvo žymiai sustiprė-jęs, bet labai norėjo atsipalai-duoti dar nuo vieno nemalonu-mo — pūslės negalavimų. Ope-racija pavyko gerai, bet išvar-gęs organizmas jau nebeįjėgė atgauti jėgų. Mūsų mielas F. Kirša diena iš dienos, tarsi šal-nos pakirstas lapas, vyto, kol, pagaliau, 1964 m. sausio 5 d. rytą visiškai užgeso...

Kūčių dieną, Carney ligoninė-je, atšventėme trise: F. Kiršą, A. Gustaitis ir šių žodžių au-torius. Laužėme ir dalinomės pusės paralyžius ir dar tuo me-tu, kada jo asmeniškai gydyto-jas dr. St. Jasaitis buvo atos-togose. Draugų pastangomis F. Kirša buvo patalpintas Mass. General ligoninėje, kur netrūkus ir buvo padaryta jam galvos operacija — krešulio pašai-linimas.

Šalia F. Kiršos lovos, ant sta-lelio, tiek ligoninėse, tiek ir prieglaudoje visą laiką gulėjo maldų knygelė ir rožinis. Skai-tyti jam jau buvo per sunku, bet Marijos garbei jis ne tik sukūręs, sveikas būdamas, gražiausių kūrinį, bet ir sun-kioje ligoje ją garbino, jo paties žodžiais tariant, sukalbė-jęs ne šimtus, bet tūkstančius „Sveika Marija“.

Krikščioniškas pareigas, ypačiai ligos metu, F. Kirša atlikinėjo labai uoliai. Jį lan-kė ir šv. sakramentais aprū-pino ne tik vietiniai kapelio-nai, bet ir Sv. Petro parapijos kunigai, neišskiriant ir prela-to Pranciškaus Virmauskio, kuris jį lankė, guodė ir mate-rialiai rėmė, o mirus kuo iš-tilmingiausiai palaidojo, nieko už tai neimdamas. F. Kiršos draugų ir bičiulių vardu pre-latui Pranciškui Virmauskiui reiškia aukšta pagarba ir dėkingumas.

Nauja J. Pautieniaus meno paroda

J. MELIULIS

Š. m. vasario mėn. 3 d. Stan-dard Federal Savings and Loan Association patalpoje, 4192 Ar-cher Ave, Chicagoje, buvo atida-ryta J. Pautieniaus tapybos dar-bų paroda, kuri tęsis visą vasa-rio mėnesį. Šį kartą J. Pautie-nius pasirodo su dviejų kūrybi-

nių periodų ir dviejų kūrybinių lygių darbais. Ankstyvesnieji, sukurti maždaug prieš metus ar daugiau laiko, išsiskiria links-mesniu koloritu ir daugiau ape-liuoja į populiariųjį skonį. Vėlesnieji, kurių yra pažymėtinai penki (Pragiedruliai, V. Petra-vičiaus portretas, Po audros, Dukters portretas ir Žmonos portretas), pasižymi rimtesniu spalviniu ir toniniu sprendimu.

Bendrai paėmus, J. Pautie-niaus vėliausieji darbai repre-zentuoja aukštesnį kūrybinį rangą. Tuo tarpu kai ankstyves-niuose savo darbuose jis pasi-tenkina paviršutinišku spalviniu grožiu populiariąja prasmė, da-bartinėje kūryboj matomas daug rimtesnis priėjimas. Kompozici-ja yra vieningesnė ir užsimoji-mas drąsesnis. Parodos lanky-toją, gal būt, truputį stebins jo kūryboje jaučiamas, anksčiau Pautieniaus temperamentui at-rodęs visai svetimas, reikšmės pajutimas. Tuo tarpu, kai anks-tyvesnėje kūryboj spalvą buvo naudojama dažnai tik kaip papuošalas ar blizgutis, dabar spalva pradeda kalbėti apie gilesnes psichines realybes. J. Pautieniaus kūryboj jaučiamas savotiškas lūžis, perėjimas į aukštesnę kūrybinę fazę, ir tai ši paroda akivaizdžiai demonst-ruoja.

Dail. J. Bagdonas - abstrakčios tapybos atstovas

Parodos Washingtone, D. C., proga

P. KATKUS

Daugelyje šio krašto vietų lietuviai jau turėjo progos susipažinti su dail. Juozo Bagdono kūryba. Neseniai savo tapybos parodą jis surengė ir sostinėje Washingtone, savoje studijoje. Joje, kaip ir visose kitose savo parodose, jis buvo išstotęs grynai abstrakčios tapybos darbus. Dalis darbų, kaip atrodo, buvo visai nauji, niekur nematyti. Iš viso buvo išstatyta apie 40 darbų, kurių tarpe buvo penkios didelio formato kompozicijos.

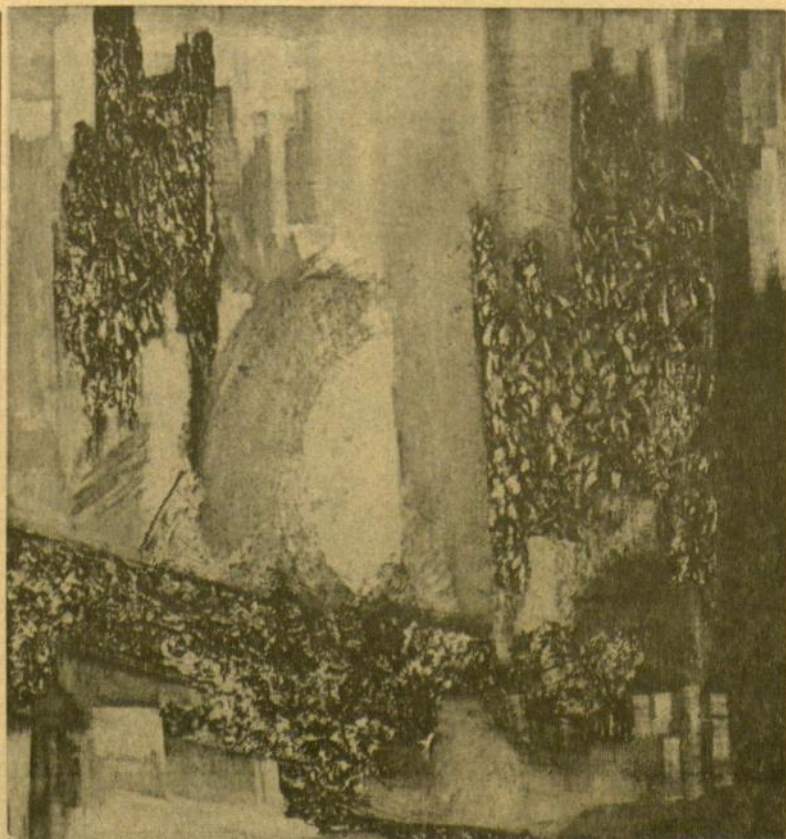
Zmogaus ir tapybos kontrastai

Zvelgiant į dail. J. Bagdono tapybą, kad ir eilinio žiūrovo akimis, susidaro dinamikos, erdvės ir kovos jspūdis. Beveik visose jo kompozicijose, išpildytose aliejiniais ar temperos dažais, formos juda, bėga, linijos lūžta, sunkios masės lyg bedugnėn krinta. Abstrakčių formų bei šviesų ir spalvinių tonų pagalba J. B. išgauna dinaminį chaoso vaizdą, kuris kartais net baugina žiūrovą. Gal kiek keis-

ta, kad J. Bagdonas, kuris saliediniame gyvenime yra tylus, ramus ir dažnai net perkuklus, savo dvasiniame pasaulyje ir kūryboje yra perdomamiškas ir net chaotiškas. Jo emocinis pasaulis yra tiek platus ir audringas, kad jis, nesustodamas ilgiau, eina nuo vienos idėjos prie kitos ir ieško vis naujo. Tačiau tai nėra blaškymasis, skubėjimas ar nesurasto ieškojimas. Tai matyti iš jo kūrinių, kurie nėra tikties kelių teptuko pabraukimu rezultatas; priešingai, jo kompozicija yra tiršta, komplikuota, išstudijuota ir ištaipyta.

Paskutiniosios temperos

Siek tiek ramesnė nuotaika jaučiasi jo temperose ir darbuose, išpildytuose tekstūra. Šiose kompozicijose dailininkas sugestijonuoja tretįjį matavimą tapyboje. Tokie yra paskutinieji bei šviesų ir spalvinių tonų pagalba J. B. išgauna dinaminį chaoso vaizdą, kuris kartais net baugina žiūrovą. Gal kiek keis-

Juozas Bagdonas

Kompozicija (aliejus, 24" x 30")

Iš parodos Washingtone, D. C.

daro jspūdį, kad daiktai nėra priūti prie žemės, bet juda erdvėje. Iš pirmo žvilgsnio J. Bagdono kompozicijos, ypač didesnio formato, tapybinio išpildymo atžvilgiu sudaro jspūdį, kad dailininkas naudoja dekoratyvinį išpildymo būdą. Bet arčiau išsiūrėjus, matyti, jog ir didelės plokštumos yra ištaipytos, tai yra, kad tose plokštumose yra sukaupta daug spalvinių tonų, kurie šiai plokštumai ir tuo pačiu visam paveikslui teikia sodrumo ir spalvinės atmosferos.

Techninis išpildymas ir idėjinis krūvis

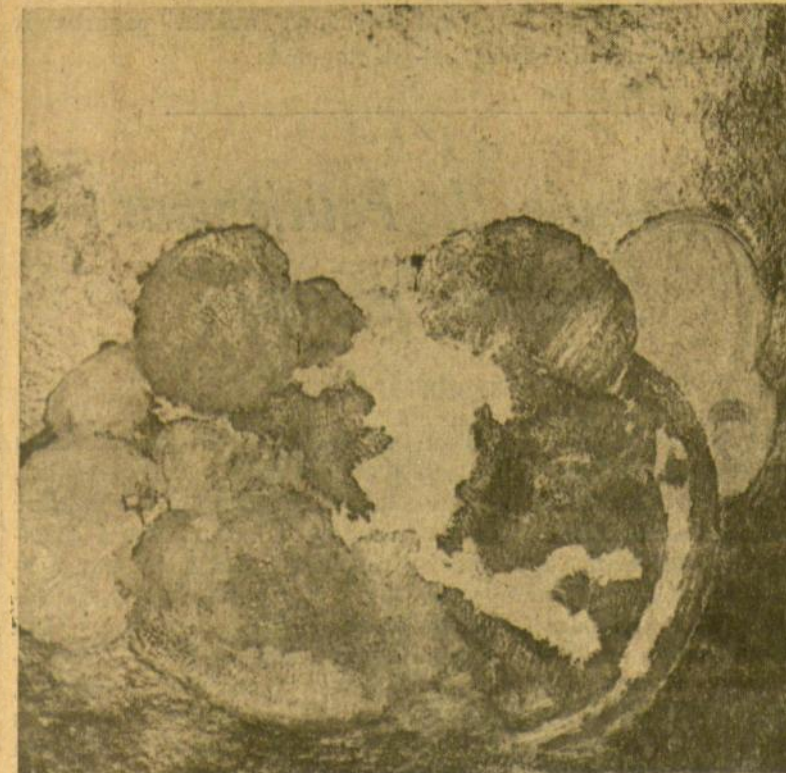
Techninio išpildymo atžvilgiu, kaip matyti, J. Bagdonas neturi problemų. Jo kūryboje matosi laisvumas ir tikrumas tiek kompozicijos, tiek spalvinių tonų atžvilgiu. Tiek teptukas, tiek bet kuris kitas įrankis, kurį J. Bagdonas naudoja, meistriškai atlieka savo pareigas. Tai rodo J. Bagdono profesinį pasiruošimą ir daugelį metų įgūdimą.

Idėjinių bei tematinų atžvilgiu J. Bagdonas vedžioja žiūrovą ne po sentimentalai lyrinį ir gražiomis spalvomis žydyntį pasaulį; jis nukelia jį į dinamikos, į dramatinės įtampos ir kovos lauką, į tą nenutrūkstamą žmogaus kovą tarp blogio ir gėrio. Šią kovą jis rodo žiūrovui savotiškomis, originaliomis formomis, kurios yra tik simboliai, kalbą į žiūrovą, leidžiant jam pačiam susidaryti iš jų savo literatūrinį kūrinių turinį ar temą.

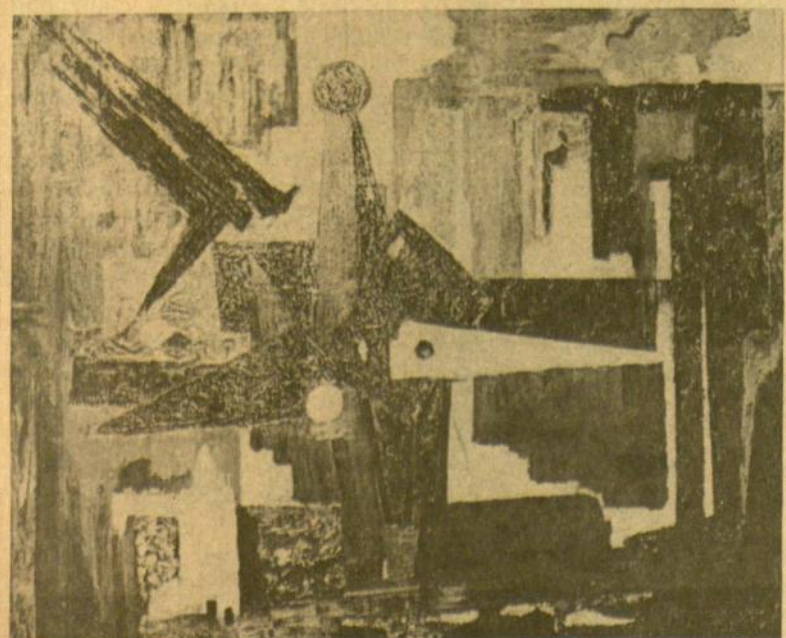
Dail. J. Bagdoną reikia laikyti mūsų šių dienų abstrakčiosios tapybos pionierium. Juk, tur būt, nei vienas iš mūsų senosios ar vidurinės kartos tapytojų nebuvo ir nėra grynas abstraktistas. Tą matome gausesiose mūsų dailės parodose. J. Bagdonas nuo savo atvykimo į šį kraštą prieš penkerius metus savo parodose atidengė tarsi naują meno pasaulį, kuris dažnai žiūrovui atrodo neįprastas ir nesuprantamas. Tačiau, kaip atrodo, dail. J. Bagdonas bekompromisiniai yra įsitikinęs,

Juozas Bagdono parodoje, dailininko studijoje, Washingtone, D. C. Iš kairės: rašytojas A. Vaičiulaitis, R. Villamienė, poetas J. Aistis ir P. Mažeika.

Juozas Bagdonas Kompozicija (aliejus, 45" x 45") Iš parodos Washingtone, D. C.

Juozas Bagdonas Kompozicija (aliejus, 35" x 30") Iš parodos Washingtone, D. C.

Iš kur kilęs Kauno vardas?

A. P. BAGDONAS

Arčiau susipažinus su sen. graikų kalba ir jų istorija, vienas dalykas mane gerokai nustebino, būtent, miestas Kaunos, randamas sen. graikų istorijoj, buvo Maž. Azijoje, pietvakarių pakrastyje, krašte, kuris vadinosi Karija. Šiuo klausimu susidomėjęs, ėmiau vartyti graikų kalbos žodynus ir šį tą užtikau, kas, manau, ir "Draugo" skaitytojams būtų įdomu.

Anas graikiškas Kaunos ir mūsų Kaunas, atrodo, be didesnių diskusijų yra tas pats žodis, kadangi graikiškoji galūnė -os atliepia lietuviškai galūnei -as, nes taip amžių bėgyje jos pasikeitė. Dabar susidomėjau anuo graikišku Kauno vardu ir ėmiau knistis po žodynus, kur atradau taipgi idomos medžiagos. Atradau daug graikų kalbos žodžių, kuri yra bendrasakniai su tokiais pat lietuviškais žodžiais, kaip pvz.: graikiškai kanābis — lietuviškai kanapės, gr. kaulós — liet. stiebas, kamienas (kaulas), gr. plōkos — liet. plaukų sluoksnas, plaukas, gr. taūros — liet. tauras, jautis. Galima ir žymiai daugiau atrasti giminingų žodžių, kurie patvirtina, jog graikų kalba yra,

kaip ir lotynų kalba, kartu su lietuvių kalba pačios seniausios indoeuropiečių prokalbės šakos.

Dabar grįžkime prie žodžio Kaunos. Bendrinis daiktavardis kaūnos, kuris yra sinonimas su kitu graikišku žodžiu (s)klēros — reiškė pirmiausia burta, žem. liosą. Kadaiše sudėdavo į šalną tuos burtus ir juos traukdavo ar net mesdavo. Burtus traukdavo, besidalindami grobį arba užkariautą žemę. Vėliau to žodžio reikšmė ėmė plėtimąsi. Jis ėmė reikšti ir patį burtą (liosų) traukimą, o pagaliau ir laimėtą žemės sklypą. Paskutinė reikšmė žodžio kaūnos — sklēros buvo — lot. sedes, sodyba. Mano giliu įsitikinimu žodis kaūnos, reiškęs sodybą, dvarą, galėjo lengvai virsti tikriniu vardu Kaunos — Kaunas, kuris išvirsto į sutvirtintą sodybą, pilį ir miestą. Žodis kaūnos, atrodo, senesnis, nes mažiau pavyzdžių su tuo žodžiu raudau žodyne. Daugumoje vartojamas (s)klēros lygiai ta pačia reikšme, kuris vėliau dar savo reikšmę paplėtė, kol pagaliau virto klēros dabartine reikšme.

Vėliau iš to tikrinio daiktavardžio Kaunos kilo kiti žodžiai, kaip Kaūnios būdvardis — reiškė iš Kauno, kaūniškas; Kaūnias reiškė vardą vėjo, kuris pūtė nuo Kauno pusės į Rodos salos pusę. Kauno miesto gyventojai vadinosi Kaūnioi — kaūniečiai. Buvo dar ir kitas būdvardis Kaūnikōs, randamas pas Herodotą: Kaūnikōv ēthnos — Kaunos žmonės.

Dabartinis Kauno miesto vardas kildintas iš žodžio kautis, kaip aiškina Liet. Enciklopedija, paremtas hipotezėmis su daugeliu spėjimų. Man rodos, kad šitas Kauno vardas rištinamas su aukščiau išdėstytais faktais ir daviniais; tuo pačiu Kauno vardas pasidaro daug senesnės kilmės ir patvirtina teoriją, kad lietuviai gyveno prie Nemuno dar tada, kai sodybai pavadinti naudojo tą patį žodį, kaip ir graikai. Tai reiškia prieš pasiskirstymą atskiromis tautomis.

STRAUSAS IR BATAI

Kompozitorius Johanas Strausas užėjo kartą į batų parduotuvę. Ten jis ilgai sėdėjo ir pora po poros matavošius batų. Pagaliau jis atsikėlęs mostelėjo nepatenkintas ranka ir tarė:

— Matau, kad nerasiu, ko ieškau.

— O koki tamsta ieškai? — nustebė pardavėjas.

— Ieškau dviejų batų, kurie girgždėtų vienu tonu, — atsakė Strausas.

BODY SHOP

FRANK DAKSA
Turiu prityrusių mechanikų. Dažau, išlyginu ir atlieku automobilių motorų pataisymą. Greitai ir sąžiningai. Garažas randasi buv. automobilių plovikloje Brighton Parke —
4714 So. Talman Ave.

Sekantčios durys už Sinclair gazolino stotelės
Tel. 376-2434

FRANK ZAPOLIS

3208 1/2 West 95 Street,
Chicago 42, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

MOVING

Apdraustas perkraustymas įvairių atstumų

A. VILIMAS

3415 S. Lituanica Ave.
Tel. FRontier 6-1882

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4065 Archer

Chicago 32, Ill. Tel. YA 7-5980

VALYMAS

KILIMAI, AFMUSTI BALDAI

valomi. Kambariai planumi ir dažomi.

J. RUDIS

Tel. CLiffside 4-1050

DAINA ELECTRONICS

TV-RADIIAI - JUOST. REKORDERIAI

STEREO FONOGRAFIJAI - PLOKŠTELĖS

ANTENOS - BATERIJOS - LEMPŲS

EL. VIRT. PRIETAISAI - LAIKRODŽIAI

Visam žemėslois kainos ir garantija

3321 S. Halsted St. - CLIFFSIDE 4-5605

TELEVIZIJAS

paprastas ir spalvotas nebrangiai

taisiau. Už patarnavimą vietoje \$3.

už dirbtuvės darbą \$10 ir da-

lysa. Pigios paveikslinės lempos.

J. MIGLINAS

2549 W. 69th St. II. A. PR 6-1063

LIETUVIŲ PREKYBOJE T E R R A

3237 West 63rd St., Chicago 29, Ill., tel. 434-4660

Gintaras, puošmenys ir brangenybės, lietuviškos knygos ir muzikos plokštelės, kristalas, stalo sidabras, japonų ir bavarų porcelano servizai, meniškėji odos dirbiniai ir d. kt.

FRANK'S T.V. & Radio, Inc.

3240 S. HALSTED STREET

Didelis pasirinkimas įvairiausių televizijos, radio, stereo aparatų.

Pardavimas ir taisymas.

Savininkai J. Bendoraitis ir P. Endzelis

Telefonas: CA 5-7252

CIRCUIT T.V. AND RADIO SERVICE

Ekspertai Visų Gamybų. GREITAS patarnavimas į NAMUS ar DIRBTUVĖJE. Garantuotos dalys ir darbas.

2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL. PHONE: 471-2446

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

TURI DVI KRAUTUVES CHICAGOJE:

BRIDGEPORTE, 3207 S. Halsted St., Victory 2-4226

Vedėjas E. RUDAITIS

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western, PRosp. 8-5875

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmadienį, ketvirtadienį, nuo 9 iki 9:30; kitomis dienomis nuo 9 iki 6 v. v.

Penktadieniais vakare iki 9:30 val. vakaro. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5 valandos.

Jei norite pasiūsti nuosavą daiktą

kaip

DOVANA Į U.S.S.R.,

ar daiktą pagaminta U.S.S.R.,

(kaip automobilį, dviratį, siuvamą mašiną ir t.t.)

naudokitės patarnavimais vienos iš seniausių firmų, kuri turi

30 METŲ

patirtį. Atsilankykite ar rašykite, bet kurią mūsų įstaigą pagrindiniuose miestuose arba mūsų centrinę įstaigą

GLOBE PARCEL SERVICE, Inc.

716 Walnut St., Philadelphia, Pa., 19106

Tel. — WA 5-3455

SKIP'S SELF SERVICE

Liquor Store

5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202

FEBRUARY — VASARIO 6, 7, 8 D. D.

NAPOLEON BRAND OF FRENCH

BRANDY Fifth \$3.19

Close out Imported French, Spanish & Yugoslavian

DRY WINES Fifth .98c

MEISTER BRAND V.S.O.P.

GERMAN BRANDY Fifth \$4.98

GZAIN ALCOHOL 190 Proof U. S. P. Fifth \$4.89

CINZANO VERMOUTH, Dry or Sweet Fifth \$1.39

KRUPNIK (HONEY PUNCH) Fifth \$3.19

POPULAR BRAND OF ITALIAN

Asti Spumanti Sparkling WINE Fifth \$2.98

POPULAR BRAND 8 Year Old KENTUCKY

BONDED WHISKEY (Decanter only) Fifth \$4.29

McMASTER'S CANADIAN WHISKY Fifth \$3.29

BUDWEISER BEER

Case of 24—12 oz. Bottles Case \$3.39

Tel. GRovehill 6-7875

ALF. STANČIAUSKAS —

HEATING AND COOLING

(šildymo ir šaldymo įrenginiai)

7304 So. Rockwell Street

CHICAGO 29, ILL.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Licenzijuota Lietuvių įmonė registruota U.S. Depart. of Justice

COSMOS PARCEL EXPRESS

Corp

3212 S. Halsted, Chicago 8, Ill.

Tel. — CA 5-1864 ir WA 5-2737

MARQUETTE GIFT PARCEL

SERVICE

2608 W. 69 St., Chicago 29 Ill.

Tel. — WA 5-2737

Didelis pasirinkimas medžiagų ir visų kitų siuntinams tinkamų prekių žemomis kainomis

Vedėjai: Edv. ir Vyta. Žukauskai.

Maisto siuntiniai iš Danijos, akordeonai iš Europos sand., šaldytuvai, automobiliai ir kitos prekės iš Sov. Sąjungos sandėlių.

SULAUKTI "ALEKSANDRYNO" III TOMO IR TADA RAMIAI MIRTI

Vasario 1 d. Chicagoje palaidotas paskutinis garbingųjų Biržiškų pavardės nešiotojas — prof. Viktoras Biržiška. A. a. prof. Vaclovas Biržiška, "Aleksandryno" autorius, miręs 1956 m., atvykęs į šį kraštą, gyvenęs — Bostone, Waterbury; Lietuvos Nepriklausomybės akto signataras, literatūros istorikas ir "Aleksandryno" redaktorius prof. Mykolas Biržiška, miręs 1962 m., saulėleidžio metus praleido prie Pacifiko, Los Angeles. Tuo tarpu pats jauniausias brolis, a. a. Viktoras Biržiška pamilo Chicagą ir čia užbaigė žemiškosios kelionės dienas. Tai buvo be galo socialus žmogus, mėgo žmones, visur ėjo, kur rinkosi lietuviai, kur

reiškėsi visuomeninis ir kultūrinis lietuvių gyvenimas. Niekad neieškojo išrinktųjų kompanijos, jam buvo mielas kiekvienas lietuvis. Štai dėl ko ir prof. Viktoras Biržiška suaugo su lietuviška Chicago, štai dėl ko ir čikagiečiams jis buvo pats artimiausias iš visų Biržiškų. Juk jis buvo Chicago lietuviškojo gyvenimo dalis.

1962 m. pavasarį prof. Viktoras Biržiška dar atrodė stiprus ir gyvas. Pamatęs mane su šeima "Palangos" restorane bepietaujantį, atėjo iš kito valgyklos galo, maloniai pasisveikino ir pareiškė, kad norėsiąs truputį pasibarti.

— Kame reikalas, pone profesorius? — paklausiau kiek

nusigandęs. Juk mūsų santykiai visą laiką buvo gana šilti, iš kur dabar tie barniai?

— Aš esu labai patenkintas, — kalbėjo profesorius, — kad jūs pilnu tempu renkant "Aleksandryno" antrąjį tomą. Bet aš bijau, kad brolis Mykolas nemirtų, beskaitydamas korektūras. Kai jūs jam nusiunčiat 10—15 lankų, jis ištisas dienas ir naktis sėdi prie jų be poilsio. Bijausi, kad į grabą jo nenuvartumėt. Siųskit po mažiau, bandykime prailginti jo gyvenimo dienas...

Tiesa, 1962 m. pavasarį ir vasarą "Aleksandryno" II tomo rinkimo darbas smarkiai riedėjo pirmyn, spaustuvė ir leidėjai dėjo visas pastangas, kad antrojo "Aleksandryno" tomu dar galėtų gyvas pasidžiaugti jo redaktorius prof. Myk. Biržiška.

Prof. Viktoro perspėti, sumažinom ir suretinom korektūrų siuntimą. Bet vis tiek tų pačių

Prof. Viktoras Biržiška

metų rugpjūčio 24 d., beskaitydamas korektūras apie botaniką Pabrėžą, mirtino širdies smūgio ištiktas mirė prof. Mykolas Biržiška.

Po prof. Mykolo Biržiškos mirties paskelbtose apybraižose rašyt. J. Gliuda išskėlė vieną faktą, kad esą prof. Mykolas Biržiška labai jaudindavėsis, kai nesulaukdavęs korektūrų iš spaustuvės. O mes Chicagoje jas laikėm kaip tik perspėti prof. Viktoro, kad tik prailgintume vyriausiojo brolio gyvenimą...

Skaudu buvo, kai praėjusių metų gegužės 27 d. rengtam "Aleksandryno" II tomo pristatymą ir prof. M. Biržiškos pagerbimą Chicagoje neatvyko paskutinis gyvasis brolis — prof. Viktoras. Bet, kaip vėliau paaiškėjo, čia buvo padarytas rengėjų mažas netaktas. Tai ir užgavo profesorių.

Kai vėl susitikom praėjusią vasarą a. a. adv. A. Olio minėjime, Jaunimo Centre, prof. Viktoras Biržiška jau atrodė ligos priblokštas, sunkiai einęs ir kalbąs. Atsisėdęs Čiurlonio

galerijoje ant kėdės, ištare testamentinius žoržius:

— Matai, kad mano jėgos jau baigiasi. Tetrokštu tik vieno: kaip nors sulaukti "Aleksandryno" III tomo ir tada ramiai numirti.

Kaip Kultūros fondo vicepirmininkas ir to veikalo rinkėjas užtikrinau profesorį, kad pagal esamas sąlygas veikalo trečias tomas turėsiąs pasirodyti apie Kalėdas. Girdėjau, kad profesorius paliko parašus ir baigiamąjį padėkos žodį.

Beje, Biržiškų tragedija ir ši kartą vėl pasikartojo. Pirmojo "Aleksandryno" tomo nesulaukė jos autorius prof. Vaclovas Biržiška, antrojo — redaktorius prof. Mykolas Biržiška ir trečiojo — paskutinisys Biržiškų vardo nešiotojas — prof. Viktoras Biržiška. Taip į tos knygos, kurią jie laikė viso ilgo gyvenimo didžiausiu ir vertingiausiu veikalu, į kiekvieną tomą

telpa tik mirusių brolių nuotraukos su gimimo ir mirties datomis.

Išleisdama "Aleksandryną", lietuvių visuomenė pastatė profesoriams Biržiškams amžinuosius paminklus. Dviem jau yra pastatyti. Dabar spausdinamas "Aleksandryno" III tomas bus paminklas ir prof. Viktorui, nors Aukščiausioji Valia ir neįspildė jo noro — dar gyvam pamatyti šį tomą.

VL. Ramojus

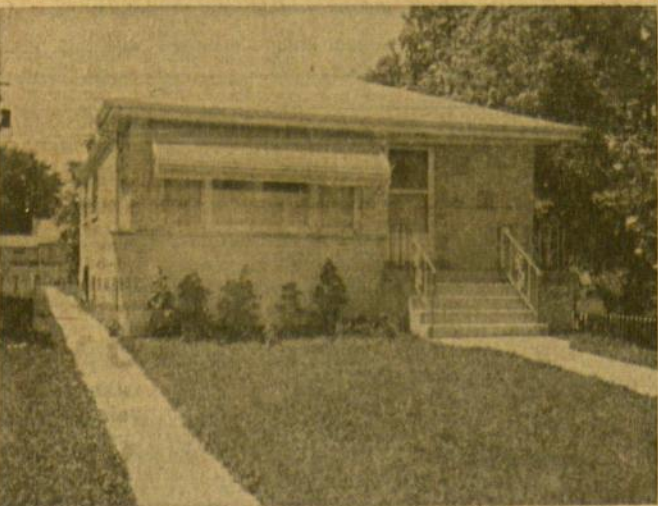
—o—

ISVENTINO PARALIZUOTA

Rio de Janeiro mieste, Brazilijoje, įšventintas kunigu Felipe Soares Aranha, kuris bebūdamas klieriku tapo polijo ligos suparalizuotas. Papaprastai paraližius yra kliūtis tapti kunigu, tačiau jis buvo įšventintas specialia popiežiaus dispensa.

CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Atsargiai ir pavyzdingai tvarkosi jau 40-ti metai. Nuo 1924 metų Chicago Savings laikosi sveikos investavimo politikos. Per 40 savo veiklos metų ji niekad nesustojo mokėjusi dividendus savo taupytojams. Šios bendrovės vadovybė ir šiandien tęsia tą pačią atsargią bet protingą santaupų administravimo politiką.

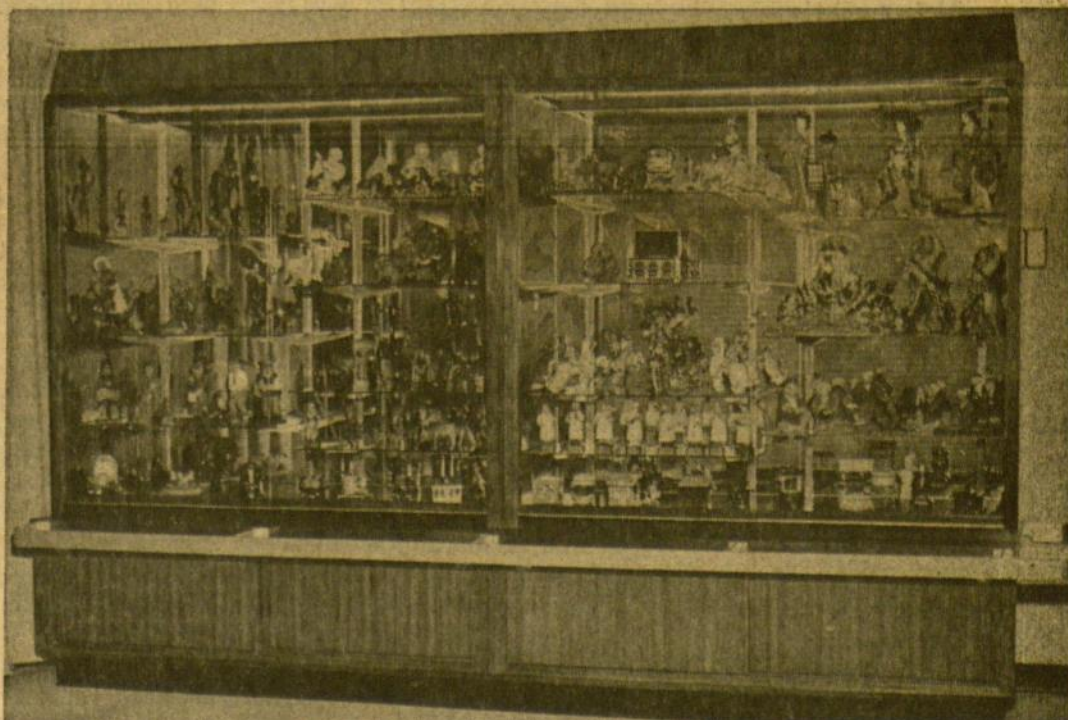

Dabar laikas pirkti arba statyti gyvenamus namus, kol kainos vėl nepradėjo kilti. Per paskutinius porą metų kainos žymiai sumažėjo, bet šis sumažėjimas yra tiksliai laikinas. Žinotai tvirtina, kad ateinančiais metais kainos ir vėl pakils. Jos gali būti dar aukštesnės, negu buvo prieš porą metų. Chicago Savings bendrovė gali padėti Jums įsigyti naują, gerą ir puikų namą. Viršuje esančiame paveiksle matomą namą galite pirkti jau pastatytą arba panašų namą galite užsakyti pagal savo planus ir nurodymus.

CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĖ, 43 milijonų dolerių finansinė įstaiga, namus perkantiems ar statantiems žmonėms yra pilnai pasirušusi duoti morgiausių prieinamiausių sąlygomis, lengvais mėnesiniais išmokėjimais. Susidomėjusius kviečiame atvykti į Amerikos Lietuvių sostinės centrą — Marquette Parko apylinkę, į CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĖ ir susitarti dėl paskolos.

Paveiksle matome taupytojus darbo dienomis atvykusius į Chicago Savings įstaigą. Toldi vaizdai įstaigoj matosi kasdieną. Žmonės čia ateina įvairiausiiais reikalais. Be paprasto taupymo Chicago Savings bendrovė teikia taupytojams įvairiausių patarnavimų. Pas mus galima depozituoti gautus čekius, apmokėti būtiniausias sąskaitas, įsigyti pašto ženklų, taupyti vaikų mokslinimui, senatvei, Kalėdoms, vakacijoms ir kitiems tikslams. Tūkstančiai naudojami šiais patarnavimais. Kodėl nepabandot jais pasinaudoti ir jūs.

Taupūs žmonės negema. Taupiais jie išauklėjami. Jeigu tėvai iš mažens vaikų nepratins būti taupiais, tai jie visą gyvenimą bus išlaidūs. Taupieji žmonės lengviau gyventi, negu išlaidieji. Taupūs vaikai visuomet dėkingi tėvams už išmokymą ir įpratimą taupyti.

Didelio susidomėjimo kelia Chicago Savings patalpose esančios įvairios gabių rankų darytos statulėlės, manekėnai ir dėžutės pinigams taupyti. Ypač jomis domisi vaikai ir jaunuoliai. Yra tėvų, kurie keltis kartus turėjo atvesti savo vaikučius, kad dar kartą parodytų didelę daugybę įvairiausių įdomybių. Tėvams apsimoka parodyti vaikučiams šias įdomybes, nes tik šitokiu būdu jie susidomi ir patys įpranta taupyti. Užsikite patys į mūsų įstaigą ir atsiveskite savo vaikus. Nesigallėsite!

Marquette Park — Amerikos Lietuvių Sostinėje

6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO 36, ILLINOIS

GRovehill 6-7575

Chicago Savings & Loan Association žymesniųjų krašto finansinių įstaigų tarpe yra viena stipriausioji, saugiai ir pavyzdingai tvarkanti savo įstaigos reikalus. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstaiga, bet dedame pastangas visuomet teikti geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams, ir siekiame visada būti stiprūs finansiškai. Chicago Savings

bendrovė per visus 39 savo gyvavimo metus visuomet yra išmokėjusi savo taupytojams pilną taupomą sumą ir niekad nėra mokėjusi mažesnius, kaip 3% dividendus, tuo tarpu kai daugelis finansinių įstaigų yra mokėjusios tik 2% dividendus arba net mažesnius.

Štai nariams teikiamas mūsų pilnas patarnavimas:

HANDY HOURS

Monday 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday .. Closed All Day
Thursday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday 9:00 A.M.-12:00 P.M.

4 1/2%

Anticipated Dividend on Investment Accounts

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U. S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

NAUJILEIDINIAI

● **Adolfas Šapoka, SENASIS VILNIUS.** Stambus 332 psl. veikalas — duodąs Vilniaus miesto istorijos bruožus iki XVII a. pabaigos. Tai pirmas toks pagrindinis lietuvių istoriko veikalas apie Lietuvos sostinę, iliustruotas gausiais paveikslais ir istorinių žemėlapių. Panaudodamas gausius šaltinius ir plačią taisyklą, klausimais spauda, autorius su istoriko atsargumu sprendžia Lietuvos sostinės klausimą, Vilniaus miesto pradžios istorines problemas, — informuoja, kaip Vilnius atrodė, kai buvo didžiųjų kunigaikščių sostinė, kai vyko kovos su kryžiuočiais, nusako, kokia buvo Vilniaus pils ir jos aplinka. Ilgiau sustodamas prie Vilniaus miesto savivaldybės, dėsto apie miestui suteiktas privilegijas, miesto savivaldą, magistrato ir vyskupo jurisdikciją kryžiuočių. Toliau dėsto apie Vilniaus augimą įvairių kunigaikščių ir karalių laikais. Plačiau sustoja panagrinėti Vilniaus apsaugą: sieną, vartus, bokštus, tiltus (— per Nerį), apbrūpinimą vandeniu. Supažindina su Vilniaus aprašymais, ilgiau panagrinėdamas Brauno atlasą ir Radvilos žemėlapi. Baigia tamsesniu Vilniaus laikotarpiu, kuriame vyko miesto teisių siaurinimas, kai miestas buvo valdovų apštas, kada nusiaubė baisus maras (1588—1589), gaisras (1610), kai gyventojus naikino XVII šimtmečio rusų invazija ir kai tame ir sekančiame šimtmečiuose miestą slėgė nauji smūgiai — švedų antplūdis, badas, gaisrai, krašto politinė nesėkmė — padalinimai.

Si knyga, susidariusi iš vėlionio autoriaus, dėsciusio universitete, paskaitų; spaudai atitinkamai paruoštas veikalas 1956 m. gavo "Aidų" mokslo premiją. Kai kurie jo skyriai buvo išspausdinti "Aiduose". Dabar ta medžiaga išeina labai vertingos knygos pavidalu. Iliustracijas tvarkė P. Jurkus; rankraščio originalą parūpino ir žinių apie vėlionį davė jo dukrė Aldona. Plačią vėlionio dr. A. Šapokos biografiją, kaip šio leidinio užsklandą, paruošė prof. S. Suziedėlis, ne tik atskleidžiamas jo gyvenimo eiga, paįvairintą atsiminimais apie jį, bet

ir pačiai informuodamas apie vėlionio istoriko mokslo darbus. Veikalas aprūpintas gausiu bibliografijos sąrašu, asmenvardžių ir vietovardžių registru. Pažymėtina, kad šį mums taip istorinių ir patriotinių atžvilgių svarbų veikalą išleido tėvai pranciškonai. Prisikėlimo parapijos Toronte (kurios ribose darbavosi šios knygos autorius) dešimtmečio proga. Galima pasidžiaugti tokia gražia tėvų pranciškonų iniciatyva.

J. Pr.

● **Pulgis Andriusis, PURIENOS PO VANDENIU** (Dykanio pasakojimai). Nidos klubo leidinys Nr. 46, 1963. Vėl viena šio mėgiamo mūsų rašytojo knyga. Šį kartą jos puslapiuose paberta trumpos, tiesiog akimirkštinės apybraižos iš autoriaus žurnalistinės ir rašytojiškos praeities nepriklausomoje Lietuvoje. Tai spalvingai apibūdinti nuotykių, sutikti žmonių, gamtos peizažai, didžia dalimi, dabar iš tolimesio laiko perspektyvos žiūrint, tokioje egzotiškoje ano meto Lietuvos provincijoje. Labai smagus poilsinis pasiskaitymas.

● **TECHNIKOS ŽODIS.** 1963 m. Nr. 6. Leidinyje akcentuojamas nepriklausomybės akto signataras prof. Steponas Kairys. Pats profesorius duoda pluoštą savo atsiminimų, prie kurių šliejasi ir prof. St. Dirmano straipsnis, išsamiau nušviečias prof. St. Kairio veiklą. Apstu taipgi labiau profesinės medžiagos, tačiau kiekvienam įdomios medžiagos, sakysim, apie architektūros stilių evoliuciją, apie naująją Bostono miesto rotušę, esto G. Rank studijos apie Baltijos namus recenzija ir kit.

● **LAISKAI LIETUVIAMS.** 1964 m. sausio mėn. Nr. 1 Su naujaisiais metais šis simpatingas žurnalas dar labiau atsišviečia. Sveikintinas ir pasauliečio dr. Arūno Liulevičiaus įtraukimas į redakciją. "Laiskai lietuviams" patraukliai moka atsiliepti į religines ir tautines šios dienos mūsų aktualijas, turini ir estetinė išvaizda neatsilikant nuo laiko raidos ir neužsisklendžiant tik šeimyniškai lietuviškuos reikalus.

Šv. Onos ir Šv. Mykolo bažnyčios Vilniuje
J. Kuzminskio medžio raizynas

● **Pranas Pauliukonis, TAUTOS ISTORIJS MOKYMAS.** Redagavo Vincentas Liulevičius. Išleido Pedagoginis Lituanistikos Institutas rankraščio teisėmis. Rotatorinė spauda. Leidinys skirtas minėto instituto aktyviausiems ir neaktyviausiems kuro studentams, besirušiantiems būti lituanistikos mokyklų mokytojais. Leidinys labai pravartus įsigyti ir tų šeimų tėvams, kurie yra pasiryžę savo vaikus auklėti patriotinėje dvasioje: čia ras nurodymus, kaip mokyti savo tautos istorijos. Labai naudingas ir mokytojams, dėstantiems lietuviškos mokyklos Lietuvos istoriją. Leidinys gaunamas Chicagos Jaunimo Centre arba lietuviškų knygų pardavimo vietose.

● **"RINKTINĖ", Nr. 14.** Nidos Knygų Klubo leidinys. Paskelbta 1963 m. laisvojo pasaulio spaudoje pasirodė, 11 autorių, straipsniai.

● **Vytautas Vaitiekūnas, A SURVEY OF DEVELOPEMENTS IN OCCUPIED LITHUANIA IN 1962.** Published by Committee for Free Lithuania: 29 West 57th Street, New York 19, N. Y., New York 1963. 71 psl. Autentiškomis citatomis iš tarybinės spaudos išryškėja sovietizacijos kryptis politikoje, ekonomikoje, darbo ir socialinėse problemose, švietime, religijoje ir meno gyvenime. Šitoji kryptis yra okupanto kova prieš vad. "vietininkiskumą" (tendencijos of localism) su tikslu panaikinti tautinių respublikų autonomiją.

● **MITTEILUNGEN AUS BALTISCHEN LEBEN.** Nr. 4 (43), December 1963. 8 Jahrgang. Herausgegeben: Baltische Gesellschaft in Deutschland. Leidinys ypač stengiasi apimti viso laisvojo pasaulio pabaltiečių labiau kultūrinio aspekto veiklą. Šiame numeryje ryškiau užakcentuota praėjusios vasaros lietuvių studijų dienos, įvykusios Koenigswinter vietovėje, sutraukusios daugiau kaip šimtą dalyvių.

Patikslinantis laiškas

Š. m. sausio mėn. 25 d. Draugo kultūriniam priede 7 pusl. atspausdintas pranešimas apie dail. K. Zoromskio dalyvavimą visos Amerikos Tapybos ir skulptūros 159-toje parodoje Philadelphiaje. Šias parodas kiekvienais metais organizuoja The Pennsylvania Academy of the Fine Arts.

Be kitų, šiame pranešime pateiktų, informacijų yra pareikšta:

"Su šiuo laimėjimu dail. K. Zoromskis yra pirmasis lietuvių tapytojas, patekęs į šio vardo parodą per visą 159 Pennsylvania Academy parodų istoriją."

Šis tvirtinimas nėra tikslus, nes prieš dail. K. Zoromskį Pennsylvania Academy of Art parodoje dalyvavo dail. V. K. Jonynas. (Žiūr. šios organizacijos 154 parodos katalogą ekspozicijos nr. 610).

V. K. Jonynas

RELIGINĖS DRAMOS FESTIVALIS CHICAGOS KAIMYNYSTĖJE

Sv. Marijos kolegija (St. Mary's College), Notre Dame Indianoje, š. m. vasario mėn. 14, 15 ir 16 d. d. ruošia metinį šandieninės religinės dramos festivalį (Contemporary Religious Drama Festival). Šis yra jau ketvirtasis toks festivalis, kurio tema yra "Nuo idėjos iki jos išpildymo: kūrybinis procesas" (From Idea to Production: A Creative Process). Paskaitoms, pastatymams bei diskusijoms praversti yra pakviesti žymūs teatro darbuotojai: Broadway režisierius Lloyd Richards, dramaturgas James Forsyth ("The Other Heart" ir "Heloise" veikalo autorius) ir kritikas Harold Ehrensperger (buv. Bostono universiteto teatro fakulteto dekanas ir "Religious Drama: Ends and Means" autorius). Šių metų programoje numatytos paskaitos bei diskusijos:

"The Creative Process As It Relates to the Playwright",
"Playwriting is Not Scriptwriting",
"Professional and Educational Theatre Production: Is There a Difference?",
"The Terrible Total Responsibility of Producing a Play",
"The Theatre of the Absurd: What's Religious about It?"

Festivalio metu bus statomi ir diskutuojami sekančieji veikalai: James Forsyth'o "THE OTHER HEART" trečiasis veiksmas, trys nauji originalūs vienveiksmai vaizdeliai (plays) ir Harold Pinter'io "A HALF A POUND OF TEA".

Festivalio tikslas yra panagrinėti pagrindines šandieninės religinės dramos sroves. Teatrui, menininkui ir kultūrinis gyvenimas besidominčiam šis festivalis būtų ne tik įdomus, bet ir naudingas. Jis vyksta kolegijos Dailių menų rūmų — Moreau Hall — mažajame teatre (The Little Theatre). Sv. Marijos kolegija yra tiksliai 80 mylių nuo Chicagos, prie Dixy Highway (U.S. 31), Notre Dame, Indiana, ir lengvai pasiekiamas Indianos greitkelio (Toll Road).

Sv. Marijos kolegiją prieš 120 metų įsteigė Sv. Kryžiaus (the Holy Cross) seselės, atvykusios iš Prancūzijos miesto Le Mans. Ši kolegija yra pirmoji legaliai autorizuota katalikiška humanitarinių mokslų kolegija mergaitėms Jungtinėje Amerikos Valstybėse. Šiandien ji yra viena iš geriausių tos rūšies kolegijų ne tik šiame krašte, bet

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

Dabar laikas siųsti
savo artimiesiems dovanas
VELYKOMS
ir tik per
CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

Centrinė įstaiga:
220 South State Street
Telefonas WA 2-9554,
skyrus Marquette Parke
2618 West 63rd Street
Telefonas WA 5-2466

Dabar galite užsakyti per mūsų įstaigą automobilius, motociklus, šaldytuvus, skalbimo mašinas ir kitus vietinės gamybos fabrikuotus. Pas mus taipogi rasite gausų, tinkamų siuntimui, prekių ir maisto siuntinių pasirinkimą.

Užsakykite, apžiūrėkite ir įsitikinkite patys.

Jau 17 metų
pristatome siuntinius
į Lietuvą
VISA LAIKU!

VYRIŠKI RŪBAI

SIUVAMI PAGAL JŲSŲ FIGURĄ, ISMIERAS,
PASIRINKTĄ MEDŽIAGĄ IR STILIŲ

● KOSTIUMAI ● PALTAI
● FORMALŲS RŪBAI ● UNIFORMOS

Darbas atliekamas geriausiose Amerikoje
"SIMPSON" kompanijos siuvyklose.

Didelis pasirinkimas — vietinių ir užsieninių
medžiagų.

NAUJAUSI MADŲ ŽURNALAI

JONAS H. AKŠYS

6645 S. WINCHESTER AVE. CHICAGO 36, ILL., TEL. 925-5179

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto.

Kainos: Paltai nuo \$80 iki... Kostumai nuo \$85 iki...

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalauskite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonių.

GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų:
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE CO
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE CO
WESTERN CASUALTY & SURETY CO.

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY and McKAY, Inc.

222 W. Adams St.

Room 800

Telefonas CENTRAL 6-5206

Mūsų erdviose patalpose
turime didžiausį pasirinkimą
visų modernių baldų, elek-
trinių krosnių, radijo ir tele-
vizijos aparatų, šaldytuvų ir
kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ĮSTAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienį ir ketvirtadienį 9—9 val., antradienį, trečiadienį ir šeštadienį nuo 9 iki 6 val. Sekmadienį atdara nuo 11 iki 4:30 po pietų

STABDŽIŲ TAISYMAS IR NAUJŲ ĮDĖJIMAS

(COMPLETE BRAKE SERVICE)

KAROSERIJOS TAISYMAS, LYGINIMAS IR DAŽYMAS
(BODY & FENDER WORK)

Taip pat tepimas, dalių keitimas ir kiti smulkūs
mechaniški pataisymai.

Nauja dirbtuvė su moderniausiais įrengimais.

Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.

ČESAS AUTO REBUILDERS

2423 West 59th Street

Chicago 29, Illinois

GRovehill 6-7777

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT

6918 So. Western Ave. — GR 6-9758

JADVGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

POVILAS ŽIZKUS

Kiek fizikos ir chemijos mokslas reikalingas ir ką jis yra davęs žmonijai, apie tai netenka kalbėti, nes jo reikalingumas, svarba ir nauda yra visiems žinoma. Didele eile garsių vyrų, surištų su šiais mokslais, yra pasaulio enciklopedijose, bet į jų eiles rikiuojasi vis nauji vardai su naujais laimėjimais. Pradėjusių metų pabaigoje Franklino Institute buvo įteiktas Franklino medalis dr. Gleen T. Seaborg'ui. O seniau tą medalį yra gavę: Thomas A. Edison, Guglielmo Marconi, Niels Bohr, Albert Einstein ir Enrico Fermi. Tas medalis duodamas už ypatingus atradimus ir pritaikymus fizikos moksluose.

Mokslo pakopomis aukštyn

Dr. Gleen T. Seaborg yra Amerikos Atominės energijos komisijos pirmininkas. Jis gimė 1912 m. balandžio 19 d. Ishpeming, Michigan valstybėje. Vėliau jo tėvai, o kartu ir mažasis Gleen, persikėlė į Californiją, Home Gardens, Los Angeles apylinkėje. Gleen, jau būdamas aukštesnioje mokykloje, labai domėjosi chemija ir fizika. Tai pastebėjo ir jo tos srities mokytojai, kurie dar daugiau paskatino jauną Gleen mestis į tą sritį. 1929 metais Gleen T. Seaborg įstojo į Californijos universitetą, Los Angeles. 1934 metais jis gavo tam universitetui chemijos bakalauro laipsnį. Būdamas studentu, jis buvo išrinktas į Phi Beta Kappa tautinę garbės korporaciją. O 1937 metais Californijos universitete, Berkeley, gavo chemijos daktaro laipsnį. Ruošdamas doktoratą, ir vėliau dar kelis metus, jis dirbo tame universitete ir jo tyrimų laboratorijose, kur su to universiteto chemijos fakulteto dekanu dr. Gilbert Newton Lewis atspausdino eilę brošiūrų iš tos mokslo srities.

Atradimų grandinė

Dr. Gleen T. Seaborg žymesnieji atradimai: 1940 metais jis su pagalba eilės kitų mokslininkų surado elementą 94 — plutonium. Tai yra vienas iš pirmųjų "transuranium" elementų. 1941 metais surado plutonium 239, branduolinės energijos izotopą, o taip pat uranijaus izotopą U-233; 1942 m. elementą 93 — neptunium, ilgai gyvenantį izotopą. Ilgai gyvenantys izotopai yra labai svarbūs moksliniams tyrimams, ypatingai medicinoje, nes tokie izotopai galima stebėti ilgą laiką ir net eilėje tyrimų, kaip jis keliauja, kaip veikia. 1942 metais dr. Seaborg išvyko į Chicago prie Manhattan projekto. To projekto vardu buvo pagaminta pirmasis atominis reaktorius ir pirmoji atominė bomba. Pagrindinis dr. Seaborg darbas tose laboratorijose buvo cheminio proceso suradimas atskirai plutoniumui nuo iradioto kuro elementų. Tose laboratorijose dirbdamas, dr. Seaborg surado dar du transuranijaus elementus, elementą 95 — americium ir elementą 96 — curium. 1949 m. jis surado elementą 97 — berkelium ir 1950 m. elementą 98 — californium. 1952 m. jis surado elementą 99 — einsteinium, o 1953 m. elementą 100 — fermium. Taip pat jis padėjo surasti elementą 101 — mendelevium ir elementą 102. Šalia šių transuranijaus elementų jis su savo kolegomis ir pagalbininkais surado dar daugiau kaip 100 izotopų, kurie šiandien yra labai svarbūs ir reikalingi. Jis yra autorius knygos apie spinduliuojantį veikimą sunkių elementų elektroninės struktūros. Ryšium su tuo dr. Seaborg parodė seriją spindulinių elementų, analoginių tos rūšies žemės rūdai. Jis pavyzdžiais parodė, kaip sunkieji elementai sudaro periodinę elementų lentelę ir kokie jų ryšiai yra su

kitais elementais. Jo tolimesni tyrimai sako, kad be jau surastų radio aktyvių izotopų, jų yra dar daugiau, tik jiems reikalingi tyrimai ir jų išskyrimai.

Raktiniai postai ir atžymėjimai

Dr. Seaborg savo mokslinę karjerą pradėjo Californijos universitete, kaip dr. Gilbert Newton Lewis chemijos fakulteto dekanas asistentas. Sekantis jo postas buvo Chicagos metalurgijos laboratorijose, kur jis, kaip skyr. vedėjas, prisidėjo prie pagaminimo pirmojo atominio reaktoriaus ir pirmosios atominės bombos. Dirbdamas Chicagoje, jis pasiliko ir Californijos universiteto štabe, Berkeley. 1946 m. jis grįžo į Berkeley ir buvo paskirtas Atominės energijos komisijos į Lawrence radiacijos laboratoriją vadovauti branduolinės chemijos tyrimams. Jis yra išleides daugiau kaip 200 tos srities brošiūrų ir knygų.

1946 m. prezidentas Trumanas dr. Seaborg paskyrė Atominės energijos komisijos patarėju, be to, jis buvo narys Tarptautinės radiacijos komisijos ir eilės kitų su atominės energija turinčių ryšių komisijų. 1947 m. "Chamber of Commerce" dr. Seaborg su kitais 9 mokslo lininkais išrinko kaip labiausiai pasižymėjusius mokslininkus atominėje srityje. Tais pačiais metais jis buvo apdovanotas Chemijos mokslų draugijos premija. O 1948 m. gavo "American Society of Swedish engineers" aukso medalį. 1951 m. su profesorium E. M. McMillan, irgi iš Californijos, gavo Nobelio premiją už chemijos mokslus. 1959 metais Atominės energijos komisija jį apdovanojo Enrico Fermi medaliu, kuris yra duodamas už ypatingus pasižymėjimus atominio mokslo srityje. Be to, jis yra garbės narys Chemikų draugijos Londone ir Karališkos dr. Jos Edinburge. Taip pat garbės narys Karališkos švedų akademijos, Karališkos draugijos atominės medicinos ir visos daugybės kitų panašių draugijų ir sąjungų.

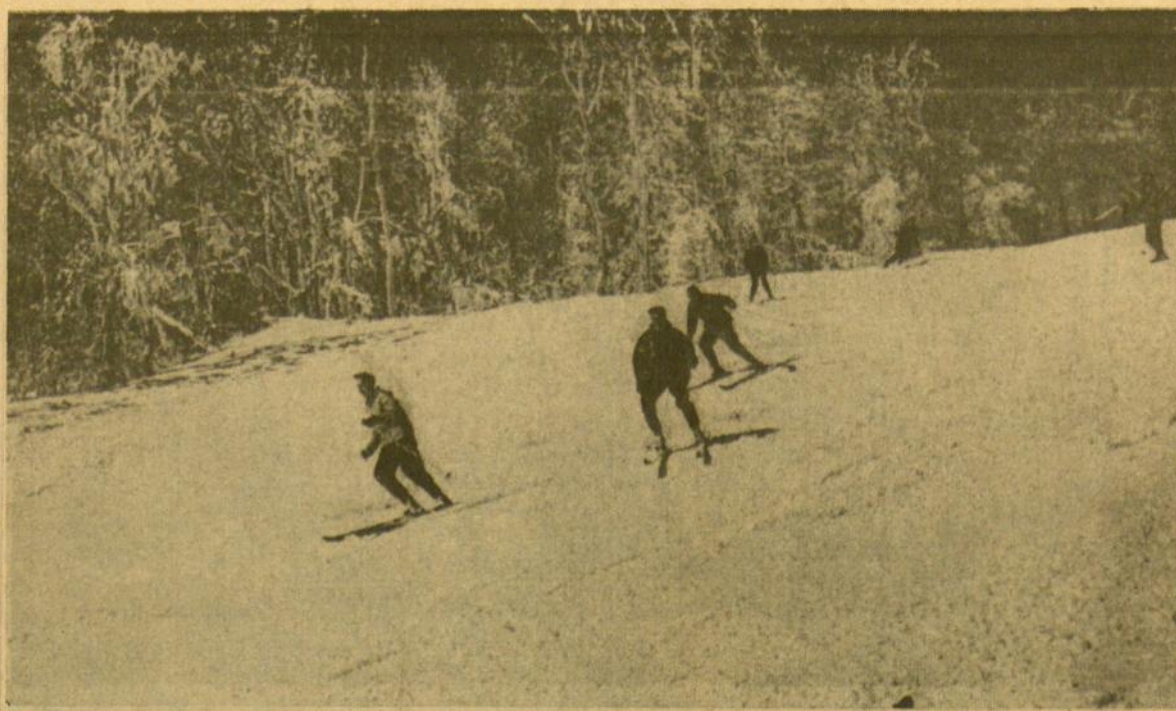
O štai dr. Seaborg garbės doktoratai iš universitetų, kolegijų bei institutų: Denver univ. 1951, Gustavus Adolphus — 1954, Northwestern — 1954, Notre Dame — 1961, Ohio state — 1961, Florida — 1961, Maryland — 1961, Temple — 1962, Tulane — 1962, Drexel — 1962, Georgetown — 1962, New York — 1962, Mundelein — 1963, Trinity — 1963, Michigan — 1958, Massachusetts — 1963, Northern Michigan — 1962, George Washington — 1962, Puget Sound — 1963; be to, jis yra gavęs visą eilę kitokių pasižymėjimų ir apdovanojimų.

Dr. Gleen T. Seaborg buvo kancleris Californijos universiteto Berkeley nuo 1958 m. 1961 m. kovo 1 d. prezidentas Kennedy dr. Seaborg paskyrė Atominės energijos komisijos pirmininku, kuriuo jis tebėra ir iki šiai dienai.

Pagrindinio šiu laikų mokslo pionierius

Dr. Seaborg yra vedęs ir auginą 6 vaikus. Jo hobby yra golfas, bet jis mėgsta ir kitas sporto šakas, kaip futbolą, krepšinį. O nuo 1953 iki 1958 m. Californijos universitete, Berkeley, dr. Seaborg buvo "Faculty Athletic Representative".

Kai tik kalbame apie atominę energiją ir jos mokslininkus, mums tuojau vaizduojasi baisios bombos, kariuomenės, karai. Tai iškreiptas vaizdas. Šiandien atominis mokslas yra vienas iš pagrindinių kasdieninio žmogaus gyvenime. "Atomai" ir jo palydovais tręšiam

Žiemos olimpiados tema

Nuotrauka Vytauto Maželio

Kultūrinė Kronika

• Poetės Julijos Švabaitės knygos "Vynuogės ir kaktusai" pristatymas ir simpoziumas apie moderniąją poeziją įvyks vasario mėn. 22 dienos vakare "Draugo" redakcijos patalpose.

Simpoziume dalyvaus Lilė Tumasaitė, Stasys Pilka, Kęstutis Keblys, Kazys Bradūnas ir Povilas Vaišvila. Ši poezijos akcentą rengia "Šatrijos" meno draugija.

• Lietuvių kalba pradėta dėstyti Californijos universitete. Šiais mokslo metais UCLA (University of California, Los Angeles) tarp kitų svetimų kalbų pradėtas dėstyti ir lietuvių kalbos kursas, 3 val. savaitėje. Lietuvių kalbos lektore pakviesta žinomoji mūsų archeologė dr. Marija Gimbutienė. Taigi šio krašto mokslo institucijos skiria vis daugiau dėmesio lietuvių kalbai, kaip vienai iš seniausių indoeuropiečių kalbų. Ar skiria jai pakankamo dėmesio ir mūsų akademiniams jaunimams?

• Pavyzdžiui statomas koncertas. Sausio 12 d. Cambridge, Mass, Roberts mokyklos salėje įvyks trio — dviejų smuikų ir piano — koncertas labai palankiai buvo įvertintas Bostono vyskupijos laikraščio "The Pilot" muzikos kritiko Joseph McLellan. Smuikais grojo kun. W. L. Valkavičius ir Iz. Vasyliūnas, pianu V. M. Vasyliūnas. Koncertas buvo rengtas specialiai barokinei muzikai. Koncerto pelnas paskirtas Nekalto Prasiidėjimo lietuvių bažnyčios remontui. Anot recenzento, koncertas buvo pavyzdys ir kitoms bažnyčioms, kaip reikia rengti aukšto meninio lygio viešus pasirodymus.

• Turėsime 25 meno parodas. Susidomėjimas dailės parodomis mūsų visuomenėje nepaprastai auga. Jei prieš 10 metų turėjome vieną parodą, dabar jų laikotarpis jų turėsime 20—25. Šiemet jau su nemenku dėmesiu praėjo J. K. Račkaus ir A. Ku-

rausko parodos Čiurlionio galerijoje Chicagoje. Netrukus Clevelande bus atidaryta dail. K. Zoromskio, o Detorite V. Petravičiaus ir J. Pautieniaus parodos. Kovo mėn. pradžioje Chicagoje bus atidaryta didelė lietuvių reiginio meno paroda, kurioje dalyvaus apie 40 įvairių sričių menininkų. Čiurlionio galerijoje bus 1863—1941 m. sukilimams pavaizduoti paroda. Be to, ten jau yra užplanuotos dar eilės parodų, kurių tarpe B. Murino, S. Cipkienės, Petravičiaus, V. Bukausko ir kitų. Vasario mėn. 3 r. Standard Federal Savings and Loan Ass. (Mackevičiaus banko) patalpose atidaryta dailininko J. Pautieniaus paroda, kuri čia truks iki kovo mėn. 1 d. Siemet šio lietuviškojo banko patalpose numatoma suruošti dar šių mūsų dailininkų parodas: A. Dargio, J. Paukštienės, Vl. Vaitiekūno, J. Mielulio ir kitų. New Yorke šiuo metu vyksta V. Kasiulio paroda, o Bostonas turi jaunųjų dailininkų parodą.

• Dail. Viktoro Vizgirdos 60 metų amžiaus sukaktis turiniga kultūrine popietė buvo atžymėta Bostone, kur dailininkas visą laiką ir tebegyvena. Minėjimo centre buvo dail. V. K. Jonyno paskaita, apibūdinanti visą jubilato kūrybą, spalvinių atžvilgių atsiremusių į lietuvių liaudies pamėgtąją paletę.

• J. Šlapelio leisti Donelaičio raštai ir nauji patikslinimai. Ryšium su bibliografu, literatūros istorikų skelbiama teigima, kad J. Šlapelis išleides Vilniuje Donelaičio raštus 1909 ir 1914 m., dabar Vl. Žukas ("Lit. ir Menas", 1963 m. nr. 50), pasiremęs vilniško M. Šlapelienės knygyno katalogais ir paties Šlapelio buvusiais paaiškinimais, nurodė, kad penktąjį Donelaičio raštų leidimą J. Šla-

pelis pradėjęs spausdinti 1909 ir spausdinimas buvęs baigtas ba data: 1909—1914 m. Po 1914 1914 m. Todėl atsiradęs leidinys su skirtingomis leidimo datomis. Tas pats Žukas primena ir prof. V. Biržiškos "Lietuvių bibliografijoje" paminėtus duomenis, kad J. Šlapelio redaguoti Donelaičio raštai 1914 m. "buvo paleisti nauju viršeliu". Tad penktojo leidimo datą tektų laikyti 1914 m. arba žymėti dvigubą datą: 1909—1914 m. Po 1914 m. J. Šlapelis norėjęs leisti ir šeštąjį, pataisytą leidimą, tačiau prasidėjęs pirmajam pasauliniam karui jis buvo mobilizuotas ir darbas liko neužbaigtas. Pasak Žuko, Vilniuje gyvenanti M. Šlapelienė turinti taisyti Donelaičio raštų egzempliorių.

J. F. EUDEIKIS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

TRYŠ MODERNISKOS KOPLYCIOS

4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-24330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852Laidotuvių Direktorai
MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYŠ MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

MAŠINOMI VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

Petkus

TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYŠ MODERNIOS KOPLYCIOS

2533 West 71st St. Telef. GRevehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero, TOWnhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACKAWICZ

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIŪNAS

4348 S. CALIFORNIA AVE Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138—1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINČIA

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų

2443 WEST 63rd STREET

Telef. PR 8-0833

PR 8-0834

SIUNTINIAI — DOVANOS I SSSR
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshtorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York — Tel. IN 7-5522

SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Kitjenty patogumui prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RŪŠIES PREKIŲ

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.
NEW YORK 3, N. Y.
NEWARK, N. J.
SOUTH RIVER, N. J.
UTICA, N. Y.
COHOES, N. Y.
FARMINGDALE, N. J.
PHILADELPHIA 23, PA.
ALBANY, N. Y.
LOS ANGELES 4, CAL.
CHICAGO 22, ILL.
BAYTOWN, N. Y.
BUFFALO, NEW YORK
DETROIT 12, MICH.
HARTFORD 6, CONN.
JERSEY CITY, N. J.
SYRACUSE 7, N. Y.
CLEVELAND 13, OHIO
HAMTRAMCK, MICH.1530 BEDFORD AVE.
78 SECOND AVENUE
314 MARKET STREET
46 WHITEHEAD AVENUE
963 BLUECKER STREET
13 SARGENT STREET
FREEWOOD ACRES
631 W. GIRARD AVENUE
126 TIGHMAN STREET
558 HUDSON AVENUE
107 SO. VERMONT AVENUE
1241 NO. ASHLAND AVENUE
1900 FLEET STREET
701 PIERMONT AVENUE
11601 JOS. CAMPAN AVENUE
643-47 ALBANY AVENUE
303 GROVE STREET
1200 South Avenue
1028 KENILWORTH AVENUE
11339 JOS. CAMPAN AVENUEIN 7-6465
OR 4-1540
MI 2-2452
CL 7-6320
RE 2-7476
FE 7-2727
363-0494
PO 9-4507
HE 5-0415
BA 5-4210
DU 5-6550
HU 6-2818
DI 2-4240
TX 5-0700
TO 8-0298
CH 7-5164
HE 5-6368
GR 5-9746
PR 1-0696
TO 9-3980PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON

SAVININKO

SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų
Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

Skaitykite ir platinkite dienr. Draugą.

Moterų gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 3321 S. Halsted St., Chicago 8, Ill., Tel. CL 4-5665

IŠ MOTERŲ PASAULIO

*** Chicagos Lietuvių Moterų klubas**, kuriam sumaniai pirmininkauja muzikė Genovaitė Giedraitienė, vasario 18 d. paminės, kaip ir kasmet, Vasario 16-tąją, 12 val. 30 min. p. p. Gold Coast Inn. salėje, 71-oje gatvėje. Viskas bus prarasta lietuviškoje dvasioje: pradedant lietuviška sale, liet. programa, liet. patiekalų pagaminimu, liet. dekoracijom ir t. t. Šeiminkėms išrinktos: Aldona (Barcus) Daukus, Dalė (Devenytė) Bobelienė ir Agnė Petkus. Programoje dainuos sol. Roma Mastienė, akomponuojant Genovaitė Aleksūnaitė - Mitchell. Dienos tema kalbą pasakys klubo garbės pirmininkė Juzė Daužvardienė. Bus taipgi liet. drožinių parodėlė, o dovanos — irgi liet. tautodailės dalykėliai (tai bus staigmena viešnioms!).

*** SLA (susivienijimo 208 kuopa)** pirmąjį trečiadienį, vasario 5 d., turėjo tradicinį Vasario 16-tosios minėjimą. Kuopai energingai vadovauja Bernice Ambrose, žinomosios veikėjos Genovaitės Krajček motina.

*** Viktorija Leone ir Natalija Satūnienė**, A. L. R. K. Sąjungos sekretorė ir išdėtininkė, buvo pagerbtos sąjungiečių pereiną sekmdienį, vasario 2 d., Sharkos restorano salėje. Pirmoji katalikiškame veikime pasidarbavo 30 m., o antroji — 40 m. Dalyvavo per 100 viešnių. Iš Detroito buvo atvykę dalyvauti išskilmės centro pirmininkė Elzbieta Paurazienė.

*** Dalė Vaikutytė - Murray**, Moterų Dirvos redaktorė, šeimoje susilaukta didelio džiaugsmo — naujai gimusio sūnelio. Šeimoje, be naujagimio, auga duklė — aukšt. mokyklos mokinė ir sūnus — pradžios mokyklos mokinyš.

Cirkui? O, ne, tik dėvėti namie. Šitas namie dėvėti (kur kitur ji užsivilks??) rūbas, sukurtas John Weitz New Yorke, yra dviejų dalių rūbas polisiui su didele apykakle, ilgom rankovėm palaidinukę, linksmų rudų ir juodų kvadratų. Pritaikintos kelnės sutrauktos apacioje.

*** Lietuvos Dukterų dr-ja**, kurios pirmininkė yra naujai išrinkta dr. Alina Domanskienė, balandžio 4 d., šeštadienį, Jaunimo Centre, turės savo pavasarinį tradicinį rengimą. Ruošiamasi įvairioms įdomybėms ir staigmenoms. Visas pelnas — vargan pakliuvusiam tautiečiui sušelpiti.

*** Vyr. giedrininkės** ruošia vasario 16 d. progą, rytoj, 4 v. p. p. kultūrinę popietę Jaunimo centre. Programoje Aušrelės Skirmuntaitės paskaita "Kartų bendradarbiavimas". Akt. Alg. Dikinis skaitys ištrauką iš K. Donelaičio "Metų". Sol. Dalia Kučėnienė padainuos, akomponuojant muzikui J. Bertuliu. Visos moterys, nežiūrint pažiūrų skirtumo, maloniai kviečiamos ko gausiau dalyvauti. Po programos — arbatėlė. Vyr. giedrininkės kasmet turi Vasario 16-tosios minėjimą, įėjusį jau į tradiciją ir sutraukiantį gausų moterų skaičių.

Olandijos princesė Irena perėjo į katalikybę

Olandijos princesė Irena atsisakė protestantų tikėjimo, išpažinto olandų karališkų šeimų nuo 15 šimtmečio, ir perėjo į katalikų tikėjimą.

Vyriausybės pranešimu, 24 m. princesės, antrosios karalienės Julianos ir princo Bernharodo dukters, krikštas buvo atliktas kardinolo Bernardus Johannes Alfrink, Utrechto R. katalikų arkivyskupo.

Gražiausioji iš visų keturių Olandijos netekėjusių princesių Irena paneigė gandus, kad ji susižieduos su ispanų Don Juan Bosco Alvear, 25 m. Jie esą geri draugai.

Irena neslepia savo didelio susižavėjimo Ispanija, R. katalikų kraštu, su kuria Olandija kariavo 80-metį karą (1568—1648) dėl religijos laisvės.

Ji dėl to buvo smarkiai kritikuojama liberalų ir socialistų spaudos. Jie kaltino, kad ji nusizengė konstitucijai, netiesioginiai įsiveldama į politiką.

Pirmoji į sosto paveldėjimą pretendentė yra jos vyresnioji sesuo, princesė Beatričė, kuriai sausio 31 d. sukako 26 m.

Tuo tarpu karalienė Juliana ir jos vyrai, abu olandų reformatų bažnyčios nariai, "pilnai pritaria savo vaikų laisvam pasirinkimui".

Olandijos bažnyčia yra atskirta nuo valstybės. Olandijos 11,700,000 gyventojų yra beveik lygiai perpus skirti į protestantus ir katalikus. Karališko-

Vytautas Kasiulis

Moteris su knyga

Dr. P. Kalvaitytės — Karvelienės "Gyvenimo vingiais"

EM. PETRALSKAITĖ, Chicago, Ill.

Kartais vieno žmogaus žemiškoji kelionė yra tiek turininga ir turtinga įvairiais išgyvenimais, jog visa tai išpasakojus ar surašius, pasidaro lyg viena įdomi apysaka, iš kurios gali kiekvienas ir pasimokyti, ir

daug naudingos medžiagos — gyvenimo patirties rasti. Štai, neseniai išėjo iš spaudos tokia maloni staigmena, seniai laukta, ypač moteriškajame pasaulyje, dr. P. Kalvaitytės — Karvelienės atsiminimų knyga "Gyvenimo vingiais". Ją išleido Lietuviškos knygos klubas, spaudė Draugo spaustuvė. Tai tik pirmoji dalis, o knyga stora, net 357 puslapių.

Kaip pati autore savo įžangos žodyje sako, rašydama šiuos atsiminimus, ji turėjo du tikslus — viena, pareikšti padėką tiems, kas jos sunkiame kelyje į mokslą jai vienu ar kitu būdu padėjo; antra — tai palikti realų vaizdą tikrosios Lietuvos, tokios, kokia ji buvo anais laikais, kol dar jai nebuvo tiek daug žalos pridaryta.

Visos Lietuvos vaizdo knyga dar nesudarys, bet kas ją perskaitys, pažins vieną didelę jos dalį, būtent, pačią giliausią žemaitiją. Čia autorė paduoda tikrą vaizdą to krašto ir jo aplinkos gyvenimo, kur ji užaugo ir visa, ką tik jos inteligentiška akis pastebėjo. O ji buvusi tikrai pastabi ir turinti iki smulkių gerą atmintį. Rašo nuširdžiai ir, dėl to, labai patraukliai.

Jaunystės laimė kovose

Knyga skaitoma lyg intriguojantis romanas. Tai nėra tik biografinės reikšmės knyga, bet realus aprašymas vieno iš pavyzdžių, kaip labai lietuviško kaimo jaunimas veržiasi mokslan. Jei vyrams patys kiek pasiturti tėvai iš visų jėgų padėdavo, tai mergaitė dar tekdavo nugalėti ir šį kliūtis — kam moteriai reikalingas, esą, mokslas. Nors šiuo atveju autorės neturėta ypatingų sunkumų. Iš principo jos tėvai neturėjo nieko prieš mergaičių mokslinimą, tik jie, leisdami sūnų į kunigus, ir taip buvo labai ap sunkinti. Bet,

Dr. Paulina Kalvaitytė-Karvelienė

kaip autorė ne kartą yra sakiusi: "Turėjau gyvenime laimės". tik ji turėjo tam tikro magnetą — "laimę" pritraukti, o tas jos magnetas buvo aiškus troškimas mokslo šviesos ir nepaprastas veržlumas bei pasiryžimas.

Šioje pirmoje dalyje ir randame tuos nepaprastai įdomius psichologinius momentus, kurie spalvingai nudažo autorės gyvenimo nuotykius ir padaro labai aiškų jos gyvenimo kelią, vingiuojantį ir tarpais net labai sunkų. Visa tai skaitydama, negalėjau jos nepalyginti su antrojo, taip pat ryškia mūsų inteligentės moters asmenybe — Sofija Čiurlioniene, kuri savo jauną, bet labai aiškų veržlumą mokslan pavaizduoja romane "Šventmarė". Tik Čiurlionienės sąlygos buvo kitokios. Ji turėjo savo gerąjį "dėdytę". Gi daktarei Karvelienei teko naudotis svetimųjų globa, jau sulaukus subrendimo metų. Bet, anot Putino, "Jei pasišventė jaunystė, kas pasaulį gal išdrįsti jos mėginti jog?" Jai ir duota laimė kovose.

Lietuvoje, Rusijoje ir Vokietijoje

Eidami su autore jos gyvenimo vingiais, tik iki pusiaukelio esame toje pačioje aplinkoje. Vėliau mums tenka su ja daug kur nukeliauti: pradžioje tik į Lietuvos didžiuosius miestus, o vėliau atsidurti Rusijoje — Petropiily (dabartiniame Leningrade). Čia praeina pirmojo didžiojo karo laikai, kurie baigiasi revoliucija. Tenka viską pakelti ir pažiūrėti badui bei skurdui į akis. Vėliau grįžtame į jau atsisikūrusią nepriklausomą Lietuvą. Čia vėl nauji laikai ir nauji įspūdžiai bei išgyvenimai. Pasukui Vokietiją — Berlyną ir studentiškas gyvenimas lietuvių tarpe. Ir, pagaliau, diplomai rankose ir įdomus naujas darbas.

Tai tokie knygos bendrieji bruožai. Ji bus įdomi daug kam ir įvairiais atžvilgiais. Čia ras realios medžiagos literatas, no-

Lynne Lawner

BALTUMOJE PABUDUS

Pabudus baltumoj tyliuose namuose, Olose balandžiams suburkavus, Kai prisipaules prie stiklų languose, Išlėjęs lapų šnabždesys suabmanavo, Girdėjau, kaip snieguotas rytmetis nukrito, Šnibždėdamas ant grindinio suplauto, Ir kai Vienatvė, kaip vaiduoklis nepakitęs, Šaukdama atsišmė į mano durų staktą.

Vertė St. Meringis

AR IEVA BUVO BLONDINĖ?

Negrai, kovodami dėl lygybės, stengiasi įrodyti ir skelbia, kad Dievas nėra baltas, bet juodas.

Dabar spaudoje iškilo kitas klausimas: ar Ieva buvo blondinė ar brunetė? Amžių amžiais teologai ginčijosi, ar angelai buvo vyrai ar moterys. Tačiau niekas ligi šiol, atrodo, nesuko plaukai pirmosios moters, gyvenusios žemėje. Šiandien šitai jau tapo degančiu reikalu, nes italų filmų gamintojas Dino di Laurentis pranešė, kad jis nori pradėti sukurti filmą "The Garden of Eden" pilnoje visumoje ir natūraliomis gyvomis spalvomis". Kadangi originalusis rojus sodas yra Arabijoje, Laurentis pasirinko šiai rolei brunetę Nicolettą Rangoni; jos varnos judumo plaukai atrodė archaisia tikrovės.

Deja, nuo to laiko pradėjo plaukti telegramos be jokio perstojo. Už blondines einanti prancūzų mokykla primena jam, kad Botticelli piešė Ievą blondine. Amerikiečiai gi teigia, kad medaus spalvos plaukai yra labai madingi. O Anglijos Birminghamo vyskupas yra įsitikinęs, kad, nežiūrint, kokios spalvos plaukai bus, filmo pradžioje "patirtas smūgis, kad ji išstremiama iš rojaus, užtikrintai pavers juos į baltą spalvą!"

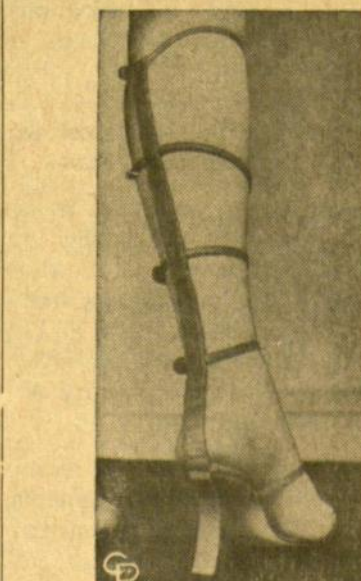
Lyg viso to dar neužtektų visiems reikalingas sukomplikuoti, dar daugiau prideda skotų pamokslininkas, anglikonų kunigas Charles Samson, pareikšdamas savo įtarimą, kad Ieva buvo rondonplaukė.

Kunigaikštienė pralaimi antru kartu

Prieš ketletą mėnesių Windsor kunigaikštis, 69 metų, amžiaus, pradėjo derybas su savo brolio dukra, karaliene Elzbieta II, kad galėtų sugrįžti į Angliją. Jis pagarbiai paprašė, kad karalienė oficialiai pripažintų jo žmoną, buvusią Wallis Simpson, kaip Windsor kunigaikštienę. Dabar šis titulas nėra oficialiai pripažintas Didž. Britanijoje. Kunigaikštis taipgi užsiminė, kad jam būtų suteikta tinkama karališka pozicija.

Su abiem pasiūlymais karališ-

rėdamas geriau kraštą pažinti ar prisiminti kai kurias smulki menas; ir istorikas, ieškodamas realios gyvenimo medžiagos, o ypač ji turėtų būti įdomi jaunajai kartai susidaryti tikresnį savo tėvų krašto vaizdą: anos, atkurtos, nesudarytos Lietuvos.

Tai ne skaudanti koja aprišta, tik... naujoji moda. Visiškai kitokia mada, kaip lig šiol, buvo parodyta New Yorke kojų apsiavime. Čia parodytas iki kelių aukštumo sandalas, kokį senovėje avėjo Romoje, iš žalios odos (kairėje), padarytas Marion Woods. Dešinėje odinis batas, ilgiausias ligi šiol padarytas, įmanomas į kitą batą su sustiprintu kulnu.

Vestuvinė suknelė. Kalifornijoje madų kūrėjas James Galanos pirodė New Yorke šį vestuvinį rūbą: ant šilkinio tinklo apliukuoto iš lino padarytos ramunėlės su li pais. Puokštė ant galvos sudar pilną komplektą.

Moterys suseraga vėžiu mažiau, kaip vyrai

Pasaulinė Sveikatos organizacija (World Health Organization) paskelbė, kad betyrinėjan 22 kraštų vienos dekados (1951-1960 m.) sveikatos stovį, rast jog iš visų išstudijuotų krašt Anglijoje mirštama vėžiu daugiausia: 214,2 iš 100,000 gyventojų. Prancūzija yra sekanti su 194; JAV užima trečią vietą su 147,8. Remiantis minėtos WHO organizacijos studijomis, skilvi vėžys vyrauja; toliau seka plaučių, kuris nužudo šešis kartu daugiau vyrų, kaip moterų.

Karališkasis kūdikių paradas. Olandų karikatūristas Steen nupiešė Haarleme šį paveikslą juokaudamas — britų karališkasis parasas. Karalienė Elzbieta veda paradą pati pirmoji, lydimą princesės Aleksandros, o tada princesės Margaritos ir Kento kunigaikštienės. Pirmasis kūdikis turėtų gimti princėi Aleksandrai, jau šiuo metu bet kuriuo laiku laukiamas. Šio mėnesio gale laukiasi kūdikio karalienė Elzbieta, kunigaikštienė — balandžio mėn. ir princesė Margarita vėl pavasarį.